

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา
มิถุนายน 2560

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1

สารนิพนธ์
ของ
พิมพ์พร เปรมหิรัญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา

มิถุนายน 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1

บทคัดย่อ
ของ
พิมพ์พร เปรมหิรัญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา

มิถุนายน 2560

พิมพ์พร เปรมศิริ. (2560). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1.

สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารและการจัดการการศึกษา). กรุงเทพฯ:

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์:

อาจารย์ เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 และเพื่อเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครูและขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางการสุ่มของเครจซี่และ มอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้นและมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling unit) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .884 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test for independent samples) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) และทดสอบรายคู่ตามวิธีของแอลเอสดี

ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหา และด้านการคัดกรองนักเรียน

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครู และขนาดของโรงเรียน พบว่า

2.1 บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีตำแหน่งในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

STUDENT CARE AND SUPPORT OF PRIMARY SCHOOLS UNDER THE AUTHORITY
OF NONTHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE ONE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Educational Degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

June 2017

Pimporn Premhiran. (2017). *Student Care and Support of Primary Schools Under the Authority of Nonthaburi Primary Educational Service Area, Office One*. Master's Project, M.Ed (Educational administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor Committee: Lieutenant Dr. Apitee Songbundit.

The purposes of this research were to study student care and support of primary schools under the Authority of the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office One; and to compare the levels of student care and support of primary schools under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office One classified by the positions of the teachers and the school size. The samples consisted three hundred and two of head staff and teachers in Nonthaburi Primary Educational Service Area Office One, in the second semester of the 2016 academic year by using Krejcie; & Morgan (1970: 608) at a 95% confidence level. The stratified random sampling was performed by using school size as a strata and school as sampling unit to calculate the sample size. The instruments used for data collection were a five point-rating scale questionnaire. The questionnaires were distributed to five experts to check the content validity. The IOC (Index of Item-Objective Congruence) was valued s at 0.60-1.00 and the reliability was .884. The data analysis was achieved by percentage, mean, standard deviation, t-test for independent samples and One-Way ANOVA. The Least Significant Difference Method (LSD) was used to test the difference between means.

The research results were as follows;

1. The level of the student care and support of primary schools under the authority of Nonthaburi Primary Educational Service Area Office One on the whole was at high level. When considering each individual aspect, it was found to be at high level in all aspects, in descending order of the average as follows; identifying individual students, student support and development, student transferring, preventing and solving problems, and student filtering.

2. The comparison between student caring and the support of primary schools under the authority of Nonthaburi Primary Educational Service Area Office One was classified by the positions of teachers and school size were as follows;

- 2.1 Personnel with different positions. Opinions on student care and support in primary schools under the authority of the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office One as a whole and each individual aspect were not significantly different.

- 2.2 Personnel with different school sizes. Opinions on student care and the support of primary schools under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office One as a whole and each individual aspect were not significantly different.

สารนิพนธ์

เรื่อง

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1

ของ

พิมพ์พร เปรมหิรัญ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์จัตตชัย เอกปัญญาสกุล)
วันที่ เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2560

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....
(เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์)

..... ประธาน
(เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โยธิน ศรีโสภา)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สมบุญ บวรศิริรักษ์)

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดีด้วยความกรุณา และเอาใจใส่อย่างดียิ่งจาก เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้ให้ความเมตตาตลอดเวลา ให้คำแนะนำ ตลอดจนตรวจและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดีเสมอมา จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ดีและมีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุตรศิริรักษ์ อาจารย์ ดร.จันทร์ศมภ์ ภูติธริวัฒน์ อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา นางชนิษฐา พูลสวัสดิ์ และนางจารุ จิตสุริยารักษ์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบ ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ ประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โยธิน ศรีโสภณ และอาจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุตรศิริรักษ์ กรรมการสอบสารนิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้ความกรุณาเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำแนะนำและสอบสารนิพนธ์ จนกระทั่งผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณคณะผู้บริหาร คณะครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 23 ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ จนผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา

คุณค่าทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยน้อมรำลึกพระคุณแก่บุพการีและคณาจารย์ทุกท่าน ที่อยู่เบื้องหลังในการประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้วิจัย ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

พิมพ์พร เปรมหิรัญ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
สมมติฐานของการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1	10
สภาพทั่วไป	10
แผนการดำเนินงาน	13
หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร	14
ความหมายของการบริหาร	14
ความสำคัญของการบริหาร	16
กระบวนการบริหาร	17
ปัจจัยพื้นฐานในการบริหาร	19
ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	20
ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	21
ความเป็นมาของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	22
ความสำคัญและประโยชน์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	24
แนวคิด หลักการเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	27
วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	28
มาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	29
ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	32
การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	33
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	35
ด้านการคัดกรองนักเรียน	43
ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	45
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	47
ด้านการส่งต่อนักเรียน	52

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	55
งานวิจัยในประเทศ.....	55
งานวิจัยต่างประเทศ.....	60
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	63
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	65
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	67
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	79
สรุปผลการวิจัย.....	79
อภิปรายผล.....	81
ข้อเสนอแนะ.....	85
บรรณานุกรม.....	87
ภาคผนวก.....	92
ภาคผนวก ก.....	93
ภาคผนวก ข.....	99
ภาคผนวก ค.....	101
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	109

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เขตการปกครอง 2 อำเภอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 1.....	12
2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	64
3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน ของครูและขนาดของโรงเรียน.....	70
4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน.....	71
5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล.....	72
6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 1 ด้านการคัดกรองนักเรียน.....	73
7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 1 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน.....	74
8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 1 ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา.....	75
9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 1 ด้านการส่งต่อนักเรียน.....	76
10 ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครู.....	77
11 ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน.....	78

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 โครงสร้างการบริหารจัดการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 1.....	11
3 กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 1.....	14
4 โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานและมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	31
5 กระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	34

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสภาวะความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งการรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศเข้ามาพร้อมกับความก้าวหน้าของสื่อเทคโนโลยีที่เป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจอย่างยิ่ง โดยเฉพาะวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง วัยแห่งการเรียนรู้และวัยแห่งการทดลอง มีความอิสระชอบลองผิดลองถูก และเลียนแบบอารยธรรมที่ไร้ขีดจำกัด ส่งผลให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงและมีอันตรายในการดำเนินชีวิตในสังคมเพิ่มขึ้น และในยุคแห่งโลกาภิวัตน์นี้ ความเจริญทางเทคโนโลยีได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดผลกระทบแก่เด็กและเยาวชนในวัยเรียน ซึ่งหลายฝ่ายเกิดความประมาทและเพิกเฉยต่อปัญหา จึงมีผู้สังเกตเห็นการฉ้อโกงโดยพยายามชี้ให้เห็นถึงภาวะวิกฤติที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นในสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความขัดแย้งกันอย่างเห็นได้ชัด ทำให้เกิดความไม่มั่นคงในสังคม รวมทั้งปัญหายาเสพติดที่แพร่กระจายไปทั่วทุกแห่ง จากสภาวะวิกฤติดังกล่าว หากไม่ได้รับการแก้ไขและป้องกันแล้ว จะทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นมีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่อาจเป็นปัญหาสังคมได้ (กรรณิกา คาสโตร, 2554: 1) จากข้อความดังกล่าวหน่วยงานของรัฐจึงต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้จัดการศึกษามีการอบรมเยาวชนให้เกิดความรู้คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ เพื่อปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา คือ การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน คิดเป็น ทำเป็น มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและความเป็นพลโลก มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และได้กำหนดให้มีการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 5)

จากการศึกษาและการรวบรวมสถิติข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานต่างๆ พบว่า สภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งด้านการสื่อสารเทคโนโลยี ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันทุกรูปแบบ ปัญหาครอบครัว ก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผลเสียต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของทุกคน จนนำไปสู่การเกิดปัญหาและวิกฤตทางสังคม เด็กและเยาวชนในปัจจุบัน จำนวนไม่น้อยที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาและสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์จากสังคม ทำให้มีพฤติกรรมแตกต่างไปจากเด็กและเยาวชนในอดีต จากสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนในปัจจุบันพบว่า มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น เสพติดสื่อคอมพิวเตอร์ ติดเกม ประสบปัญหา มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ตั้งครรภ์ไม่พร้อม สูบบุหรี่ ดื่มสุรา ติดยาเสพติดได้ง่าย เล่นการพนัน การมั่วสุมในหอพัก หนีโรงเรียน จนนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ทะเลาะวิวาท ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาและข้อขัดแย้ง มีความเครียด ซึมเศร้า เบื่อหน่าย ความสามารถในการควบคุมตัวเองน้อยลง มองโลกในแง่ร้าย คิดฆ่าตัวตาย ให้ความสำคัญกับวัตถุนิยม ความเชื่อความศรัทธาในศาสนา ความมีคุณธรรมจริยธรรมและความดีน้อยลง มีความรู้สึกเหินห่างจากครอบครัว ทำให้สถาบันครอบครัวเปราะบาง ขาดหลักในการยึดเหนี่ยวจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551: ออนไลน์)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551: 5) ได้พัฒนาแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น จะต้องดำเนินการส่งเสริมนักเรียน การป้องกัน การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้กับนักเรียน ในการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนจะใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรหลักในการนำนโยบายด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการไปสู่ การปฏิบัติ ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมอบหมายให้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างจริงจัง โดยกำหนดมาตรการสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ปัญหา และการคุ้มครองเด็ก เพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครู ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ให้มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขตามที่สังคม มุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการศึกษาการเรียนรู้และวิถีชีวิตในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2547: 3-4) และกำหนดให้ปีพุทธศักราช 2553 - 2554 เป็นปีแห่งการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนอย่างรอบด้าน ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างประสบผลสำเร็จ มีสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรมสุขภาพจิต (2546: 11) ได้จัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นโดยเป็นกระบวนการที่มีวิธีการ มีเครื่องมือการทำงาน และมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้านคือ ด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหานักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 (2552: 2-4) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและจุดเน้นการดำเนินงานเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง เรียนรู้เต็มตามศักยภาพ และมีทักษะชีวิต สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะกลยุทธ์ที่ 4 พัฒนามาตรฐานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นแนวนโยบายที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษามีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจน โดยประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาในแต่ละเครือข่ายการศึกษา และภาพรวมของเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารและครูอาจารย์ ปัจจุบันระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้นส่วนมากใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ยังมีการดำเนินการที่ยังไม่ชัดเจน ในกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการปกป้องและการแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียน เมื่อนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับกรมสุขภาพจิต กำหนดให้ปีพุทธศักราช 2554 จัดทำคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาขึ้น สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จึงได้พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นเรื่องที่มีกระบวนการทำงานที่มีระบบและต่อเนื่อง สามารถช่วยให้นักเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชนประสานสัมพันธ์ให้การจัดการศึกษาบรรลุตามจุดมุ่งหมายของทุกฝ่าย และมีแนวคิดที่สถานศึกษาควรมีความรู้ความเข้าใจในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และดำเนินงานอย่างมีระบบต่อเนื่องประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง จึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสม อันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการส่งเสริมให้นักเรียนที่ได้รับการช่วยเหลือมีพัฒนาการอย่างเต็มตามศักยภาพ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนมีคุณภาพชีวิตที่ดีสืบไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครูและขนาดของโรงเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบระดับของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

2. สถานศึกษาได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เหมาะสมตามตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครูและขนาดของโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 32 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 1,325 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางการสุ่มของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน โดยการใช้แบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้นและมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling unit) และทำการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลาก

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็น ดังนี้

1.1 ตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครู จำแนกเป็น

1.1.1 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

1.1.2 ครู

1.2 ขนาดของโรงเรียน จำแนกเป็น

1.2.1 ขนาดเล็ก

1.2.2 ขนาดกลาง

1.2.3 ขนาดใหญ่

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ใน 5 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน

2.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน

2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญา

2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการนิยามศัพท์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำมาสรุปเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน รวมถึงการส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา ด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่มีมาตรฐานและคุณภาพ โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และ การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมุ่งหวัง เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความปลอดภัย และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการใช้ทรัพยากร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกระบวนการและขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีกระบวนการ 5 ด้าน คือ

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง กระบวนการที่ครูประจำชั้นศึกษาข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อช่วยให้มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียนได้อย่างถูกต้อง เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายตามหลักวิชาการ เพื่อจัดทำข้อมูลให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินการพิจารณาข้อมูล ที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนและหาวิธีการที่เหมาะสมในการช่วยเหลือและดูแล นักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการ โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา

2.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินการจัด กิจกรรม โครงการ โครงการ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเอง และมีทักษะในการดำรงชีวิต โดยมีวิธีการหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถดำเนินการ ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมโฮมรูม การจัดประชุมผู้ปกครอง ชั้นเรียน การจัดกิจกรรมสร้างทักษะ การดำรงชีวิต และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นต้น

2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น ให้ความดูแลเอาใจใส่นักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจตนเอง ในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงกลายเป็นักเรียนกลุ่มที่มีปัญหา และเป็นการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติได้ และมีการพัฒนาพฤติกรรมให้ดีขึ้นกว่าเดิมและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง

2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน หมายถึง กระบวนการส่งนักเรียน ที่ต้องการความช่วยเหลือจากครูประจำชั้นที่ได้แก้ไขปัญหามาโดยวิธีการต่างๆ แล้ว แต่นักเรียนพฤติกรรมไม่ดีขึ้น จึงต้องดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ 1) การส่งต่อภายใน หมายถึง ครูประจำชั้นส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือไปยังครูที่สามารถ ให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ตามลักษณะของปัญหา ได้แก่ ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา 2) การส่งต่อภายนอก หมายถึง การส่งนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ช่วยเหลือพัฒนานักเรียน กรณีที่เกินความสามารถของโรงเรียน โดยครูแนะแนวเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อและมีการรับทราบการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

3. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง หัวหน้างานตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2559 มี 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 4) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา 5) กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาพลศึกษา 6) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 7) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ 8) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

4. ครู หมายถึง ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียน ปฏิบัติงานทางวิชาการของสถานศึกษา ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2559 ได้แก่ ครูผู้ช่วย ครูชำนาญการ ครูชำนาญการพิเศษและครูเชี่ยวชาญ

5. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง การแบ่งโรงเรียนออกเป็นขนาดต่างๆ กัน โดยใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่งขนาดตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนด ในการวิจัยนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ขนาดเล็ก	หมายถึง	โรงเรียนที่มีนักเรียนต่ำกว่า	300 คน
ขนาดกลาง	หมายถึง	โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่	300-599 คน
ขนาดใหญ่	หมายถึง	โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่	600-1,499 คน

6. โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้แก่ สถานศึกษาในอำเภอเมือง และอำเภอบางกรวย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านใช้เป็นหลักในการทำวิจัย ได้แก่ อะหมัด หลีสันมะหมัด (2557: 8), ฐานิยา งามศิริ (2553: 5), มาโนช กุลนาแพง (2555: 6), กิตติศักดิ์ จุลมณฑล (2554: 5) สอดคล้องกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552: 13) มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน

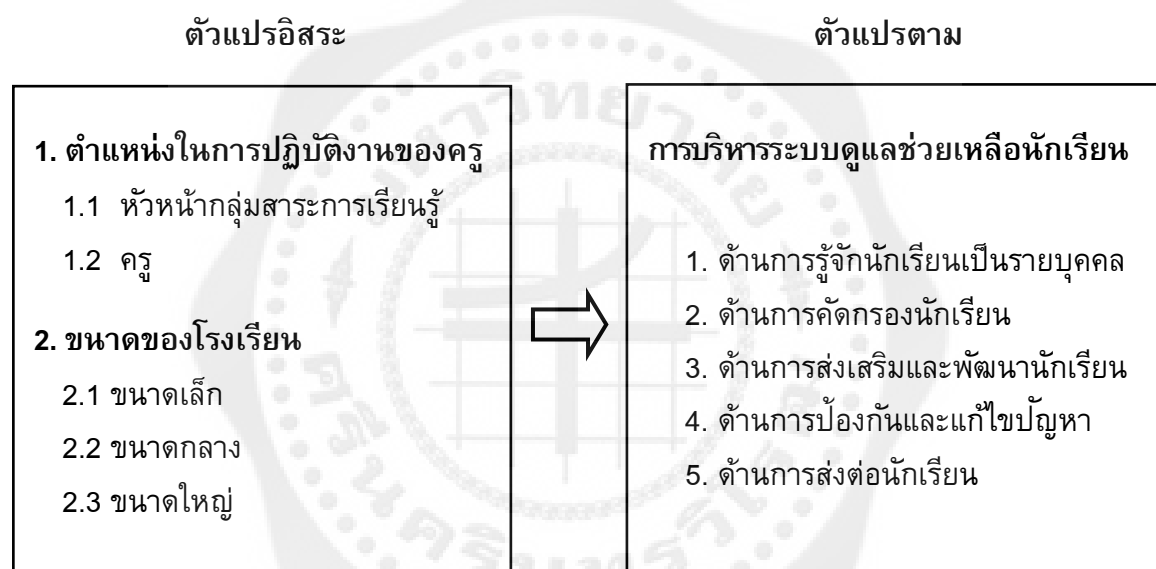
ในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีนโยบายให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 175 เขต ดำเนินการ โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ เพื่อบอกหมายให้ผู้บริหารสถานศึกษาไปดำเนินการในลักษณะประยุกต์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละสถานศึกษา ในส่วนของสถานศึกษานั้น ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างครบถ้วนในสถานศึกษาทุกแห่ง โดยคณะกรรมการดังกล่าวจะมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละหนึ่งขึ้นอยู่กับจำนวนบุคลากรครูในสถานศึกษาแต่ละแห่ง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552: 13) ได้แบ่งขนาดของสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา โดยใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขนาด ดังนี้ 1) ขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 300 คน 2) ขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 300-599 คน 3) ขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน 600-1,499 คน และ 4) ขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียน 1,500 คนขึ้นไป

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 มีโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 32 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 12 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 18 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 2 โรงเรียน ซึ่งไม่มีโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ส่วนบุคลากรในสถานศึกษาแต่ละแห่งมีการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่แตกต่างกัน คือ ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งครู ทั้งนี้ ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกันอาจส่งผลต่อการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพราะจะเกี่ยวข้องกับภาระงานที่ปฏิบัติ จำนวนบุคลากรในสถานศึกษา จำนวนนักเรียน และความพร้อมในการในการจัดกิจกรรมนักเรียน จากการศึกษา งานวิจัยของ อะหมัด หลีสันมะหมัด (2555: 93) พบว่า ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติการบริหารทางการศึกษา ปฏิบัติเหมือนกันแต่ภาระกิจการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน จึงทำให้ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าตัวแปรด้านขนาดของโรงเรียนส่งผลต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลสรุปการวิจัยของ ดลนภา พันธินากุล (2555: 77) พบว่า ครูในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียน ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีตำแหน่งในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 แตกต่างกัน

2. บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
 - 1.1 สภาพทั่วไป
 - 1.2 แผนการดำเนินงาน
2. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร
 - 2.1 ความหมายของการบริหาร
 - 2.2 ความสำคัญของการบริหาร
 - 2.3 กระบวนการบริหาร
 - 2.4 ปัจจัยพื้นฐานในการบริหาร
3. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.2 ความเป็นมาของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.3 ความสำคัญและประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.4 แนวคิด หลักการเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.5 วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.6 มาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.7 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 4.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
 - 4.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน
 - 4.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน
 - 4.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา
 - 4.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1

1.1 สภาพทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเริ่มก่อตั้งตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2546 โดยมีโครงสร้างใหม่เป็นเขตพื้นที่การศึกษา 178 เขต ต่อมาประกาศเพิ่มเติมทั้งหมด ทั่วประเทศ 183 เขตพื้นที่การศึกษา ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เพื่อกำหนดให้มีเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษารับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา เป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 183 แห่ง และเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 42 แห่ง ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการกำหนดเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2553 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) รวมทั้งหมด 225 แห่ง

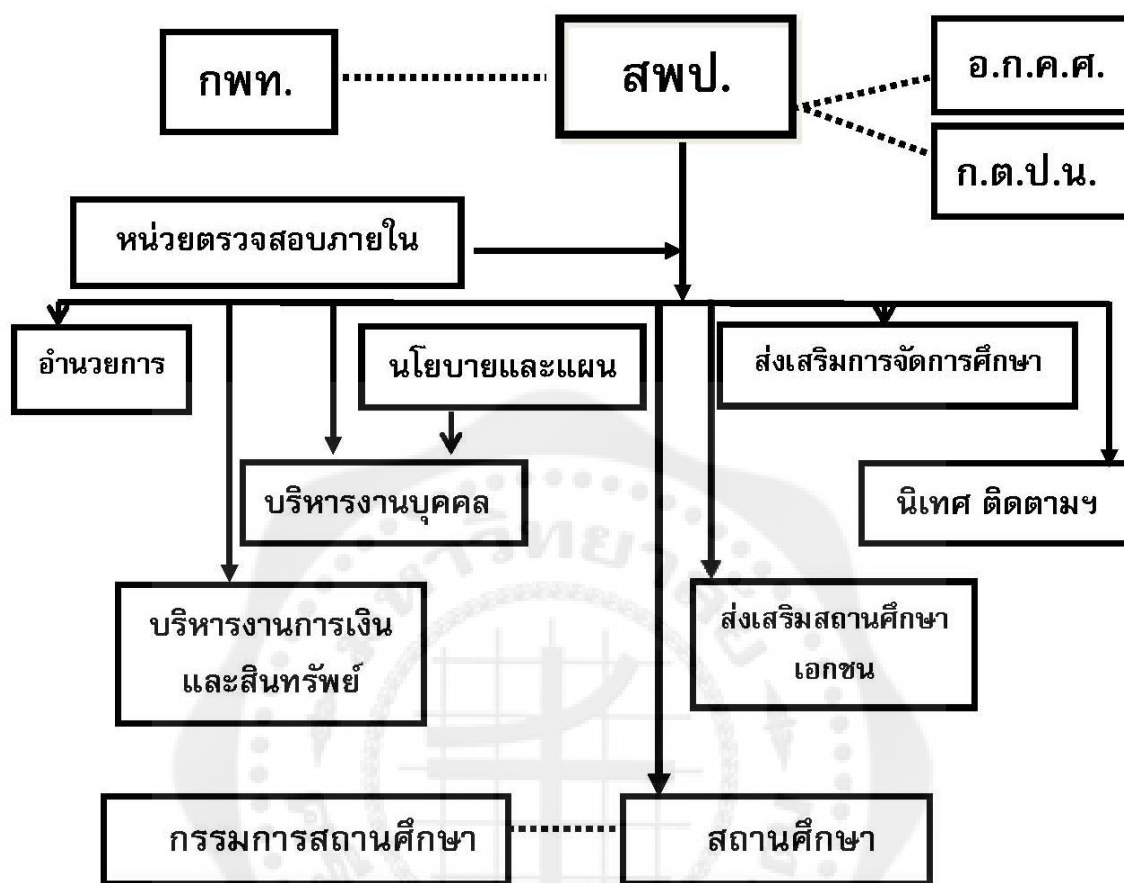
จังหวัดหนองบัวรี แบ่งออกเป็น 2 เขตพื้นที่การศึกษา คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 รับผิดชอบดูแล 2 อำเภอ คือ อำเภอเมืองหนองบัวรี และอำเภอบางกรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 รับผิดชอบดูแล 4 อำเภอ คือ อำเภอปากเกร็ด อำเภอบางบัวทอง อำเภอบางใหญ่ และอำเภอไทรน้อย และในส่วนสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ครอบคลุม 2 จังหวัด คือ จังหวัดหนองบัวรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โครงสร้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1

โครงสร้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 ประกอบด้วย 7 กลุ่มงาน 1 หน่วย 1 ศูนย์ ดังนี้

1. กลุ่มอำนวยการ (Administration Group)
2. กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ (Financial and Assets Administration Group)
3. กลุ่มบริหารงานบุคคล (Personnel Administration Group)
4. กลุ่มนโยบายและแผน (Policy and Planning Group)
5. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา (Promotion of Educational Provision Group)
6. กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา (Supervision, Monitoring and Evaluation for Educational Provision Group)
7. กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน (Promotion of Private Educational Institution Group)
8. หน่วยตรวจสอบภายใน (Audit Unit)
9. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา (Information Technology for Education Center)

โครงสร้างการบริหารจัดการ สพป.นนทบุรี เขต 1

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างการบริหารจัดการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

ที่มา: ประกาศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ลงวันที่ 10 มีนาคม 2559

สภาพภูมิศาสตร์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 เป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 1 ใน 2 เขต ของจังหวัดนนทบุรี ตั้งอยู่บริเวณศูนย์ราชการจังหวัดนนทบุรี ถนนรัตนวิเศษ ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีพื้นที่ครอบคลุม 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี และอำเภอบางกรวย เนื้อที่ประมาณ 134.426 ตารางกิโลเมตร อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภopakเกร็ด และอำเภอบางใหญ่
ทิศใต้	ติดต่อกับเขตตลิ่งชัน และเขตบางพลัด กทม.
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับเขตบางซื่อ กทม.
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

เขตการปกครอง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 1 มีเขตการปกครอง 2 อำเภอ คือ อำเภอเมืองหนองบุรี และอำเภอบางกรวย ประกอบด้วย

ตาราง 1 เขตการปกครอง 2 อำเภอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 1

หน่วยงานบริหารราชการ ส่วนท้องถิ่น	จำนวน	ชื่อหน่วยงาน
<u>อำเภอเมือง</u>		
เทศบาลนคร	1	เทศบาลนครหนองบุรี
เทศบาลเมือง	1	เทศบาลเมืองบางศรีเมือง
เทศบาลตำบล	1	เทศบาลตำบลไทรมา
องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	3	อบต.บางไผ่, อบต.บางกร่าง, อบต.บางรักน้อย
ตำบล	10	สวนใหญ่, ตลาดขวัญ, บางเขน, บางกระสอ, ท่าทราย, บางไผ่, บางศรีเมือง, บางกร่าง, ไทรมา, บางรักน้อย
<u>อำเภอบางกรวย</u>		
เทศบาลนคร	-	-
เทศบาลเมือง	1	เทศบาลเมืองบางกรวย
เทศบาลตำบล	3	เทศบาลตำบลปลายบาง, เทศบาลตำบลศาลา กลาง, เทศบาลตำบลบางสีทอง
องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	3	อบต.บางขุน, อบต.บางขุนกอง, อบต.มหาสวัสดิ์
ตำบล	9	วัดชลอ, บางกรวย, บางขุน, บางขุนกอง, บางสีทอง, บางคูเวียง, มหาสวัสดิ์, ปลายบาง, ศาลากลาง

สรุปเขตปกครองของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 1

➤ เทศบาลนคร	1	แห่ง
➤ เทศบาลเมือง	2	แห่ง
➤ เทศบาลตำบล	4	แห่ง
➤ อบต.	6	แห่ง
➤ ตำบล	19	แห่ง

1.2 แผนการดำเนินงาน

วิสัยทัศน์ (Vision)

เป็นองค์กรนำในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและพัฒนาสู่มาตรฐานสากล

พันธกิจ (Mission)

1. สร้างเสริมโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรก่อนวัยเรียนและวัยเรียนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

2. พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้

3. พัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นมืออาชีพ

4. ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

5. พัฒนาองค์กรทุกระดับให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

เป้าประสงค์ (Goals)

1. ประชากรก่อนวัยเรียนและวัยเรียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เท่าเทียมและต่อเนื่อง

2. ประชากรก่อนวัยเรียนและวัยเรียนมีความรู้ มีคุณภาพและมีคุณธรรม

3. บุคลากรมีคุณภาพและศักยภาพในการปฏิบัติงานระดับมืออาชีพ

4. ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

5. องค์กรทุกระดับมีคุณภาพและได้มาตรฐานสู่ความเป็นสากล

คำนิยาม (SCAN – QC)

S - Steering Committee บริหารโดยมีองค์กรบุคคลกำกับติดตาม

C - Competency ความสามารถในการให้บริการ

A - Activeness ขยัน ตั้งใจทำงานและทำงานเชิงรุก

N - Nature ยึดหลักธรรมชาติ

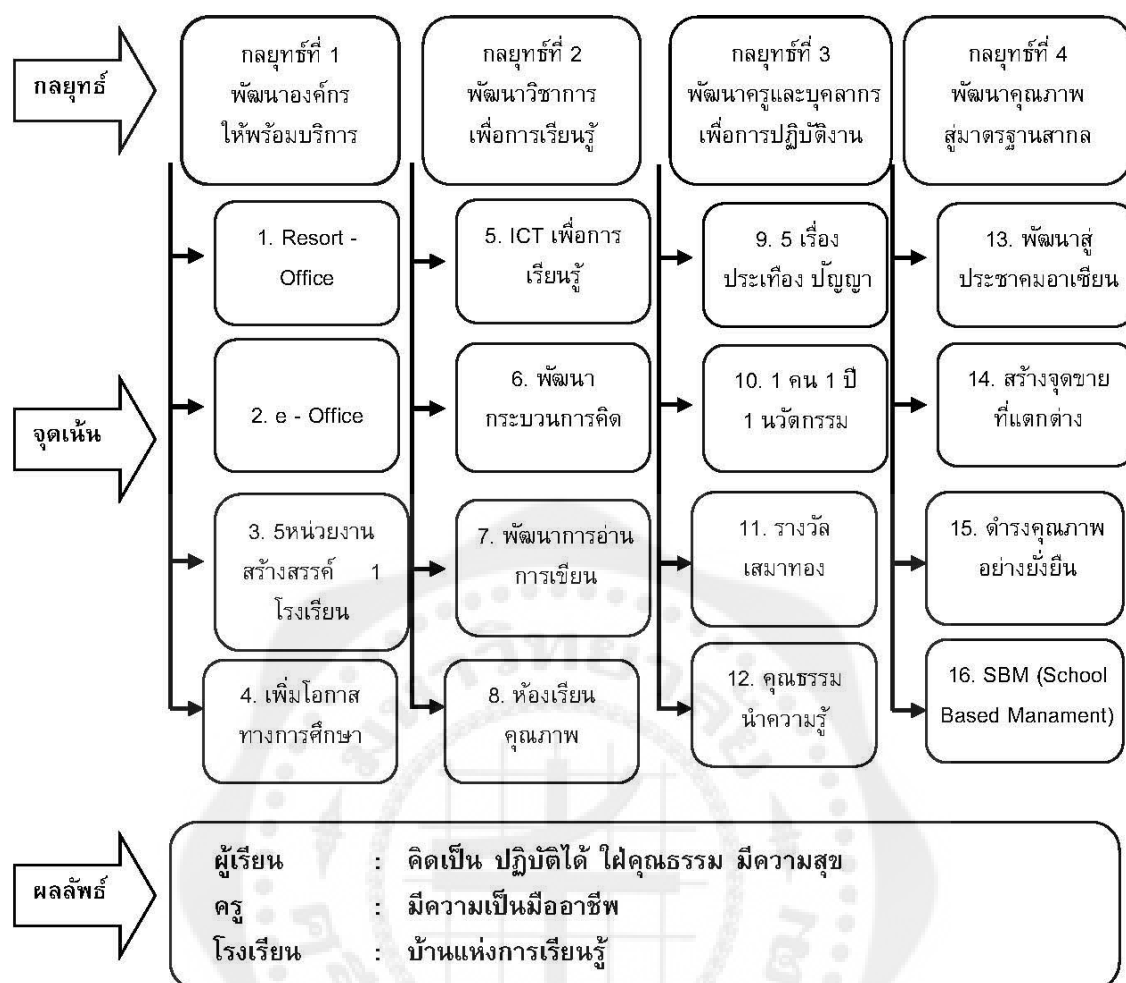
Q - Quality คุณภาพ

C - Connecting สร้างเครือข่าย

กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นทบุรี เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 เป็นองค์กรนำในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและพัฒนาสู่มาตรฐานสากล โดยใช้ 4 กลยุทธ์ 16 จุดเน้น ดังนี้

ภาพประกอบ 3 กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นนทบุรี เขต 1

2. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหาร เป็นการทำงานโดยมีหลักการ แนวคิดหลักเพื่อให้สำเร็จตามภารกิจงานที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน โดยผ่านกระบวนการวางแผน การปฏิบัติงาน การตรวจสอบ การปรับปรุงแก้ไขของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปหรือองค์กร โดยการใช้บุคคลอื่นและทรัพยากรที่มีอยู่ รวมทั้งเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม

2.1 ความหมายของการบริหาร (Administration)

การบริหารโดยทั่วไปใช้ในความหมายที่กว้างออกไป รวมถึงการบริหารงานทุกด้านทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ ดังนั้นการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษานั้น จะต้องดำเนินการอย่างมีขั้นตอน มีระบบต่อเนื่องสัมพันธ์กันในรูปของกระบวนการ อันจะทำให้มองเห็นทิศทางขอบข่ายของงานและผลสำเร็จของงานในอนาคต ซึ่งผู้บริหารจึงต้องเข้าใจคำว่า การบริหารให้ถ่องแท้ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการบริหารไว้หลากหลายในมุมมองที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

สันติ บุญภิรมย์ (2552: 42) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า เป็นการดำเนินการร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้โดยใช้ปัจจัยต่างๆ เข้ามามีส่วนสนับสนุนในการดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้

อินทรา หิรัญสาย (2552: 1) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหารเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์ของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมหรืองานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน โดยอาศัยกระบวนการและทรัพยากรทางการบริหารเป็นปัจจัยอย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด

มัญญ ร่มแก้ว (2553: 16) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า หมายถึงกระบวนการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นโดยใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติการกิจของหน่วยงานหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ

สุนทร โคตรบรรเทา (2554: 2) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า เป็นการทำให้คน ตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย หรือการทำงานกับคนและโดยคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

สุมาลี ทองงาม (2555: 12) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า หมายถึงการปฏิบัติงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปในองค์กรหรือหน่วยงานที่กระทำอย่างมีขั้นตอนต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้ร่วมกัน โดยมีผู้บริหารเป็นผู้กำกับติดตามให้งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

อะหมัด หลีสันมะหมัด (2555: 12) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า เป็นการทำงานที่ทำให้สำเร็จตามภารกิจที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน โดยผ่านกระบวนการวางแผน การปฏิบัติงาน การตรวจสอบ การปรับปรุงแก้ไขของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือองค์กร โดยการใช้บุคคลอื่นและทรัพยากรที่มีอยู่ รวมทั้งเทคนิคต่างๆที่เหมาะสม

ประชุม ปิ่นสกุล (2557: 32) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การที่ผู้บริหารดำเนินงาน โดยความร่วมมือของบุคคลในหน่วยงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหน่วยงาน

เทอรี (Terry. 1979: 4) ได้อธิบายความหมายของการบริหารไว้ คือ กระบวนการของการวางแผน การจัดการการจูงใจและการควบคุมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยใช้ทรัพยากรมนุษย์และอื่นๆ ที่มีอยู่

ปีเตอร์ ดรักเกอร์ (Peter F. Drucker. 1979: 9) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหารคือการทำให้งานต่างๆ ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ

จากความหมายของการบริหารที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานโดยใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารอย่างเป็นระบบ ซึ่งบุคคลในองค์กรจะต้องร่วมมือกันในการปฏิบัติการกิจของหน่วยงานหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน โดยมีผู้บริหารเป็นผู้กำกับติดตามให้งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ความสำคัญของการบริหาร

การบริหารมีคุณค่ายิ่งต้องงานกิจกรรมหรือภารกิจที่จะต้องปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จไปด้วยดีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้การบริหารมีความสำคัญและมีประโยชน์อาจกล่าวได้เป็นข้อๆ ดังนี้ (สันติ บุญภิรมย์. 2552: 43-44)

- 1) ช่วยให้เกิดการลงมือปฏิบัติงาน เนื่องจากการบริหารมีกิจกรรมหนึ่งที่สำคัญยิ่งคือการตัดสินใจ
- 2) ช่วยให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันของบุคคล เพื่อให้งานที่ปฏิบัติได้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้
- 3) ช่วยให้การปฏิบัติงานของบุคคลและกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จได้รวดเร็ว เนื่องจากต้องมีการแบ่งงานกันทำและการทำงานประสานสัมพันธ์กัน
- 4) ช่วยให้เกิดประโยชน์กับตนเอง ผู้อื่น และสังคมโดยรวม เนื่องด้วยการบริหารเป็นกรรมวิธีที่บุคคลได้นำไปใช้ทางการบริหาร
- 5) ช่วยให้เกิดการประหยัด เนื่องด้วยการปฏิบัติงานจะต้องมีปัจจัยต่างๆ เข้าไปสนับสนุนช่วยให้งานได้ประสบความสำเร็จ สำหรับปัจจัยต่างๆ เช่น การใช้งบประมาณ แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร เวลา เป็นต้น เพราะก่อนจะใช้ต้องมีการวางแผนก่อนว่าจะใช้อย่างไร เท่าไร และในเวลาใดจึงจะเหมาะสม
- 6) ช่วยให้เกิดการปฏิบัติงานเกิดได้ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล หมายความว่าการทำงานที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นการทำงานที่ลงทุนน้อยที่สุดในปัจจัยทางการบริหาร แต่ได้ผลตอบแทนสูงสุด และทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติมีความพึงพอใจมากที่สุด ส่วนการทำงานที่มีประสิทธิผลคือ เมื่อมีการทำงานเสร็จแล้วผลงานปรากฏออกมาตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้
- 7) ช่วยก่อให้เกิดความเป็นธรรมและความสามัคคี เนื่องด้วยการบริหารคือการแบ่งงานกันทำตามความรู้ ความสามารถ ความถนัด และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่มารวมกลุ่มกันทำงาน มีการจัดสรรอย่างทั่วถึงทั้งงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติและรวมถึงการจัดสรรผลประโยชน์อย่างทั่วถึงอีกด้วย ส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันและไม่รู้สึกแตกแยกต่อกัน
- 8) ช่วยให้หน่วยงานหรือองค์กรมีความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เพราะการบริหารมีเทคนิคและวิธีการใหม่ๆ อยู่เสมอ
- 9) ช่วยก่อให้เกิดผลประโยชน์ตามมา หมายความว่า การบริหารเป็นการปฏิบัติงานที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของฝ่ายการเมือง หากการบริหารดำเนินการตอบสนองนโยบายของฝ่ายการเมือง แล้วการเมืองให้การสนับสนุนงบประมาณมากขึ้น จึงทำให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานทั้งในระบบบริหารและระบบปฏิบัติการ

อย่างไรก็ตาม การบริหารเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จและเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่า การบริหารมีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่งในการช่วยก่อให้เกิดการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน การตัดสินใจเป็นการจุดประกายให้มีการเริ่มต้นในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งมีการดำเนินการตามลำดับ เพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการที่มีประสิทธิภาพและบังเกิด ประสิทธิผลในงานนั้น เนื่องด้วยผู้ปฏิบัติงานได้มองเห็นคุณค่าของการบริหาร

มานิช กุลนาแพง (2555: 9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารไว้ว่า การที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งจะสามารถดำเนินงานได้ต้องอาศัยผู้บริหารเข้ามาเป็นผู้จัดการทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนการประสานติดต่อประสานงานเพื่อให้องค์กรเกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพมากที่สุด องค์กรจะเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประสิทธิผลเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้ที่ทำหน้าที่บริหารจัดการในองค์กรนั้น

สุมาลี ทองงาม (2555: 14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารไว้ว่า การบริหารมีความสำคัญแก่คนทุกกลุ่ม เพราะการบริหารเจริญเติบโตควบคู่มากับการดำรงชีวิตของมนุษย์และ เป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก การบริหารทำให้การทำงานขององค์กร สำเร็จ ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ แม้ว่านักบริหารจะไม่ได้เป็นผู้ลงมือทำงานเองต้องอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำงานต่าง ๆ ก็ตาม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้บริหารไม่ต้องทำอะไรเลย ตรงกันข้าม นักบริหารกลับต้องหันมาบริหารหรือการจัดการที่เป็นงานของกลุ่มทั้งกลุ่ม เพื่อให้องค์กรสามารถ ดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบ โดยที่ทุกฝ่ายต่างทำงานโดยได้ประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ

ประชุม ปิ่นสกุล (2557: 32) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารไว้ว่า การบริหาร มีความสำคัญกับบุคคลทุกองค์การ เป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน สร้างความสามัคคี ในองค์กร สร้างความเปลี่ยนแปลงของสังคม ทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้

จากความสำคัญของการบริหารที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการบริหารมีความสำคัญกับบุคคล ทุกกลุ่มและจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ซึ่งการบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้า ของสังคม ความก้าวหน้าด้านวิทยาการต่าง ๆ บุคคลทุกกลุ่มย่อมมีส่วนเกี่ยวพันในการบริหารอยู่เสมอ เพราะการบริหารก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ และให้องค์กรสามารถดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบ โดยทุกฝ่ายสามารถประสานการทำงานได้สอดคล้องกันอย่างมีประสิทธิภาพจนประสบความสำเร็จ

2.3 กระบวนการบริหาร

เฮนรี ฟาโยล (จันทรานี สงวนนาม. 2553: 34-35; อ้างอิง Henri Fayol. 1916) ผู้ต้นคิด เกี่ยวกับกระบวนการบริหารได้วิเคราะห์องค์ประกอบมูลฐานของการบริหาร ซึ่งในปัจจุบันก็คือ กระบวนการบริหารนั่นเอง ฟาโยลได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้ว่า หน้าที่ทางการบริหาร ที่ถือว่าเป็นกระบวนการบริหารนั้นมี 5 ขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การ (Organizing)
3. การจัดองค์การ (Commanding)
4. การประสานงาน (Coordinating)
5. การควบคุม (Controlling)

สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Association of School Administrators) ได้เสนอกระบวนการบริหารการศึกษาภายหลังข้อเสนอของเซียร์มาประมาณ 5 ปี กระบวนการบริหารการศึกษาของสมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกาประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ (จันทราณี สงวนนาม. 2553: 37)

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดสรรทรัพยากรการบริหาร (Allocation)
3. การเสริมกำลังบำรุง (Stimulation)
4. การประสานงาน (Coordination)
5. การประเมินผลงาน (Evaluation)

ลูเธอร์ กุลลิต (จันทราณี สงวนนาม. 2553: 35-36; อ้างอิงจาก Luther Gulick. 1937) นักทฤษฎีการบริหารองค์การได้นำเอาแนวคิดของฟาโยลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการ ได้ขยายส่วนสำคัญพื้นฐานที่เรียกว่า The Elements of Management 5 ขั้นตอนของฟาโยลมาใช้ในการจัดองค์การทางราชการ โดยขยายกิจกรรมทางการบริหารออกเป็น 7 ขั้นตอนซึ่งเรียกเป็นคำย่อว่า พอสต์ขอบ (POSDCORB) คือ

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนโครงการอย่างกว้างๆ ว่ามีงานอะไรบ้างที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับ วางแนววิธีปฏิบัติ พร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้นๆ ก่อนลงมือปฏิบัติการ

2. การจัดหน่วยงาน (Organizing) หมายถึง การจัดรูปโครงการหรือเค้าโครงของการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือของตำแหน่งต่างๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมด้วยการกำหนดลักษณะและวิธีการติดต่อกันสัมพันธ์กันตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นกันลงไป

3. การจัดตัวบุคคล (Staffing) หมายถึง การบริหารอันเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ทุกประเภทของหน่วยงาน การบริหารบุคคลดังกล่าวรวมถึงตั้งแต่การแสวงหาคนมาทำงาน การบรรจุแต่งตั้ง การฝึกอบรมและพัฒนาบุคคลที่บรรจุแต่งตั้งไว้แล้ว การบำรุงขวัญ การเลื่อนชั้นและลดชั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากงานและการบำรุงรักษาสภาพการทำงานที่ดีและมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ตลอดไป

4. การอำนวยการ (Directing) หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการหลังจากได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบแล้ว รวมทั้งการติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นๆ ในฐานะที่ผู้บริหารเป็นผู้บังคับบัญชาหน่วยงาน

5. การประสานงาน (Co-ordinating) หมายถึง การสื่อสารสัมพันธ์หน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่างๆ ภายในองค์การหรือสำนักงานใหญ่ เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการขัดข้องงานหรือขัดแย้งกัน แต่ทุกหน่วยงานทำงานประสานกลมกลืนกัน เพื่อวัตถุประสงค์หลักขององค์การหรือหน่วยงานใหญ่ร่วมกัน

6. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การการเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งเบื้องบนและเบื้องล่าง การเสนอรายงานทำให้ผู้บังคับบัญชาทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะ สะดวกแก่การประสานงานกับหน่วยงานอื่น ในขณะเดียวกันควรเสนอรายงานให้แก่ผู้ร่วมงานหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้ทราบด้วย จะเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกันและเป็นการบำรุงขวัญไปในตัว การเสนอรายงานจำเป็นต้องมีการบันทึกหลักฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานไว้เป็นระยะๆ มีการวิจัย การประเมินผล การตรวจสอบเป็นระยะๆ จึงสามารถรายงานได้ถูกต้องและสมบูรณ์

7. การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การจัดทำงบประมาณการเงิน การวางแผนหรือโครงการในการใช้จ่ายเงิน การบัญชี และการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินหรือตรวจสอบบัญชีโดยรอบคอบและรัดกุม

ฮาโรลด์ คูนท์ซ์ และซีริล โอ ดอนแนลล์ (จันทร์ธานี สงวนนาม. 2553: 38; อ้างอิงจาก Harold Koontz; & Cyril O'Donnell citing Hersey; & Blanchard. 2001) ให้ความเห็นว่า งานในหน้าที่ของผู้บริหาร ได้แก่

1. การวางแผน (Planning) ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ และการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผล

2. การจัดองค์การ (Organizing) แผนงานจะดำเนินการไปได้ด้วยดีก็ด้วยการจัดองค์การที่ดี ซึ่งประกอบด้วย การนำปัจจัยทางการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการบริหารที่จะทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผล การจัดองค์การจึงหมายถึงการนำเอาทรัพยากรการบริหารทุกประเภทมาบูรณาการเพื่อดำเนินการ

3. การสร้างแรงจูงใจ (Motivating) การจูงใจที่จะช่วยให้พนักงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การจูงใจในที่นี้ยังหมายถึงการอำนวยความสะดวก การติดต่อสื่อสาร และการเป็นผู้นำในการดำเนินการ

4. การควบคุมงาน (Controlling) เป็นการติดตามและประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับแผนที่ได้กำหนดไว้ว่ามีความเบี่ยงเบนไปจากความคาดหวังมากน้อยเพียงใด

2.4 ปัจจัยพื้นฐานในการบริหาร

การบริหารจะสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายได้ จำเป็นต้องมีปัจจัยพื้นฐานหรือปัจจัยในการบริหาร หรือสิ่งจำเป็นในการบริหาร มีอยู่ 6 ประการ หรือเรียกสั้นๆ ว่า 6 M's ดังนี้ (พยอม วงศ์สารศรี. 2542: 8)

2.4.1 บุคลากร (Man) เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการปัจจัยอื่น เพื่อนำสู่ความสำเร็จ คือ เป้าหมายขององค์การ

2.4.2 เงิน (Money) เป็นปัจจัยหลัก หรือเป็นปัจจัยกลางที่จะบันดาลให้เกิดการจัดซื้อสิ่งของวัสดุ ที่ดิน และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขององค์การในรูปแบบต่าง ๆ

2.4.3 วัสดุ (Material) เป็นปัจจัยที่จะต้องนำป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิต เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพของผลิตภัณฑ์

2.4.4 วิธีการ (Method) เป็นวิธีการปฏิบัติงาน เป็นขั้นตอนในการทำงาน เพื่อเปลี่ยนสภาพของวัสดุ ให้เป็นผลิตภัณฑ์ หรือ การบริการ

2.4.5 เครื่องจักรกล (Machine) เป็นเครื่องมือ อุปกรณ์ ใช้สำหรับผลิตสินค้าหรือการบริการแก่ลูกค้า

2.4.6 การตลาด (Marketing) เป็นการจำหน่ายสินค้าหรือบริการเพื่อผลกำไรและความอยู่รอดขององค์กร

สรุปได้ว่า ปัจจัยพื้นฐานในการบริหารจัดการไปสู่เป้าหมาย มีอยู่ 6 ประการ คือบุคลากร (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Material) วิธีการ (Method) เครื่องจักรกล (Machine) และการตลาด (Marketing)

3. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนชัดเจน รวมถึงการส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา ด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่มีมาตรฐานและคุณภาพ โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมุ่งหวังเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความปลอดภัยและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.1 ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายไว้ว่า ระบบคือระเบียบเกี่ยวกับการรวมสิ่งต่างๆ ซึ่งมีลักษณะซับซ้อนให้เข้าลำดับประสานกันเป็นอันเดียวกันตามหลักเหตุผลทางวิชาการหรือจะหมายถึงปรากฏการณ์ทางธรรมชาติซึ่งมีความสัมพันธ์ประสานเข้ากัน โดยกำหนดรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

อภิรักษ์นา แสนทวี (2551: 14) ได้ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นขั้นตอนในด้านการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหา โดยการมีส่วนร่วมจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข ตลอดจนอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็งและปลอดภัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552: 13) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

ไพโรจน์ ต้นสุข (2552: 11) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่โรงเรียนให้ความดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน โดยวิธีการและเครื่องมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบด้วยความร่วมมือ และประสานงานกับบุคลากรทั้งในโรงเรียนและหน่วยงาน หรือบุคลากรภายนอกโรงเรียน ในการส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดี ป้องกัน และแก้ไขพฤติกรรม ที่ไม่พึงปรารถนาชัดเจน โดยมีครูประจำชั้นดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมือกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายใน ภายนอก โดยการส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขในการดำเนินงาน

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2554: 131) ได้ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน

มานิช กุลนาแพง (2555: 17-18) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลัก ในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน

ทองศักดิ์ บุญมี (2555: 11) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ มีขั้นตอนการดำเนินงาน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน โดยมีบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมทั้งในและนอกสถานศึกษา โดยมุ่งหวังเพื่อให้นักเรียน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีทักษะในการดำรงชีวิตและปลอดภัยจากวิกฤติทั้งปวง

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2558: 347) ได้ให้ความหมายของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษา และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสิ่งชั่วร้ายในทางที่ไม่เหมาะสม

สรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน รวมถึงการส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่มีมาตรฐานและคุณภาพ โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมุ่งหวังเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความปลอดภัย และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.2 ความเป็นมาของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551: 5) กล่าวถึงการพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์จะต้องดำเนินการส่งเสริม ป้องกัน ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับนักเรียน จึงได้ริเริ่มระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อรณรงค์ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานความร่วมมือกันเพื่อพัฒนา การดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความเข้มแข็ง โดยกำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งนำไปดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขได้ร่วมกันวางรากฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนมาอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2542 ดังมีพัฒนาการการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามลำดับ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2554: 6-12) ดังนี้

1. ปีพุทธศักราช 2542 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการร่วมมือกับกรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุขดำเนินการจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งเป็นระบบที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อให้เกิดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนพัฒนาศักยภาพนักเรียนในโรงเรียน

2. ปีพุทธศักราช 2543 การดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้พัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ซึ่งได้ดำเนินการในพื้นที่เป้าหมาย 13 จังหวัด กระจายในทุกภาคของประเทศโดยเบื้องต้นมุ่งเน้นให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานเพื่อให้เกิด การมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้นักเรียนในระบบให้มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา พัฒนาความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง ผลจากการประเมินผลการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนนาร่องกรุงเทพมหานคร 6 โรงเรียน และเขตภูมิภาค 1 โรงเรียน พบว่า ลดปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา แต่พบว่านักเรียนส่วนหนึ่ง มีปัญหารุนแรงเกินกว่าที่ครูแนะแนวจะช่วยเหลือได้ และยังขาดจุดส่งต่อเพื่อรับการดูแล โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องเฉพาะ เช่น ด้านจิตวิทยา ขาดแหล่งสนับสนุนข้อมูลสารสนเทศที่เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างด้านบริการและวิชาการ รวมถึงขาดระบบที่สามารถสืบค้นข้อมูลข่าวสาร ทำให้การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร

3. ปีพุทธศักราช 2544 กรมสุขภาพจิตดำเนินโครงการพัฒนาเครือข่ายการช่วยเหลือด้านสุขภาพจิต และแก้ไขปัญหาสารเสพติด โดยมีเป้าหมายพัฒนาระบบการส่งต่อและช่วยเหลือนักเรียนระหว่างระบบการศึกษาและระบบบริการสาธารณสุขเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในระดับต่างๆอย่างเหมาะสม ผลจากการประเมินแม้จะพบว่า บุคลากรที่เข้าร่วมโครงการไม่ได้รับผิดชอบงานด้านสุขภาพจิตโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และมีความรู้สึกว่าเป็นภาระงาน ขาดแผนงานในการสร้างเครือข่ายส่งต่ออย่างชัดเจน รวมถึงการติดตามนิเทศยังไม่เพียงพอในการสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน แต่พบว่ากลุ่มนักเรียนมีความพึงพอใจระดับมากกับการได้รับการดูแลช่วยเหลือจากโครงการ ส่งผลให้ทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายให้โรงเรียนในสังกัด ดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยมีการจัดประกวดและประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการ และระดับประเทศ

4. ปีงบประมาณ 2546 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดจุดเน้นให้โรงเรียนจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5. ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2550 เป็นต้นมา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ ทั้งนี้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบและแนวทางการประเมินสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาประเมินตนเอง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ส่งเสริมสนับสนุน นิเทศ กำกับติดตามให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้เกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 14 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) มาตรฐานด้านนักเรียนเน้นให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด คือ (1.1) รู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้ (1.2) มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุนทรีย์ที่ดี (1.3) มีทักษะในการหลีกเลี่ยง ป้องกันภัย อันตราย และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (1.4) รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้ (1.5) เป็นสมาชิก ที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม (1.6) มีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต (2) มาตรฐานด้านกระบวนการ เน้นให้สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ (2.1) สถานศึกษามีการวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (2.2) มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (2.3) มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและ (3) มาตรฐานด้านปัจจัย เน้นให้สถานศึกษามีบุคลากร สื่อ และเครื่องมือ ที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด คือ (3.1) ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (3.2) ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (3.3) ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (3.4) นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (3.5) มีสื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6. ปีพุทธศักราช 2552 นายปราโมทย์ แก้วสุข ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มอบนโยบายในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก่ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู โดยได้เน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลักในการขับเคลื่อนเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

7. ปีพุทธศักราช 2553 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนถูกกำหนดเป็นสมรรถนะที่ 2 ใน 6 ส่วน ของสมรรถนะประจำสายงาน (Function Competency) ของการประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นการดำเนินการตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการภายใต้โครงการไทยเข้มแข็งในเรื่องการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ

8. ปีพุทธศักราช 2553-2554 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างประสบผลสำเร็จมีสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมทั้งการเฝ้าระวังปัญหานักเรียนออกกลางคันและปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนจึงได้กำหนดให้ปีการศึกษา 2553-2554 เป็นปีแห่งการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างรอบด้าน เพื่อรณรงค์ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการพัฒนาการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความเข้มแข็ง

9. พุทธศักราช 2554 กรมสุขภาพจิตร่วมกับกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจัดทำคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาขึ้น

3.3 ความสำคัญและประโยชน์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 กำหนดไว้ในมาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้ที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษา โดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552: 3-7) ได้ค้นพบว่าเด็กและเยาวชน ในยุคปัจจุบันจำนวนไม่น้อย ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาและสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ในสังคม ทำให้พฤติกรรมแตกต่างไปจากเด็กและเยาวชนในอดีต แม้ว่าผู้ปกครอง ครู อาจารย์ และคนทำงานด้านเด็กจะใช้ความรักความปรารถนาดีอย่างมากมายเพียงใดก็ตามก็ไม่อาจพิทักษ์ปกป้อง และคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้ปลอดภัย หรือมีพฤติกรรมตามที่สังคมคาดหวังได้จากการประมวลสถิติข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานต่าง ๆ พบว่าเด็กและเยาวชนทั้งที่เป็นนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอื่น ๆ ส่วนหนึ่งมักมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ดังนี้

- 1) ตกเป็นทาสของเกมคอมพิวเตอร์จนถึงขั้นหมกมุ่น และเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากเกม จนไปสู่การประพฤติปฏิบัติ ที่ก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ตนเองและสังคม
- 2) นิยมประลองความเร็วโดยการแข่งรถมอเตอร์ไซด์ มีพฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ ที่ผิดกฎหมาย เป็นนักซิ่งวัยใส และเป็นสก็อย (สาวน้อยซ้อนท้ายหนุ่มนักซิ่ง)
- 3) ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาและข้อขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท จับกลุ่มรวมตัวกันสร้างความปั่นป่วนในชุมชนไปจนถึงการยกพวกตีกัน
- 4) มีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น เป็นพ่อแม่ตั้งแต่อายุยังน้อย มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันตนเอง ขาดความรับผิดชอบ
- 5) เข้าถึงสารเสพติดได้ง่าย เริ่มจากการใช้บุหรี่ เหล้า ยาบ้า ยาไอซ์ ยาเลิฟ และสารอันตรายที่แพร่ระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชน
- 6) ขาดหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจไม่เห็นความสำคัญของหลักศาสนามานิยมความเป็นไทย ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวค่อนข้างเปราะบาง ติดเพื่อน ติดสื่อ และให้ความสำคัญกับวัตถุ มากกว่าความมีคุณธรรมน้ำใจ

นอกจากนี้เด็กและเยาวชนยังมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสังคม เช่น ติดการพนัน นิยมเสี่ยงโชค การมั่วสุมในหอพัก ไม่ชอบไปโรงเรียน หนีเรียน ทำร้ายรังแกกันเอง หมกมุ่นกับสื่อ ที่ไม่สร้างสรรค์ นิยมบริโภคอาหารการกุบครอง อาหารที่ไม่เป็นผลดีต่อสุขภาพ เครียด ซึมเศร้า มองโลก ในแง่ร้าย ไม่สนใจต่อปัญหาสังคม อย่างไรก็ตามสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เป็นผลมาจากปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ดังนี้

1) ปัจจัยเสี่ยงจากสภาพครอบครัว

สภาพครอบครัวเป็นสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเด็กและเยาวชนเป็นผลมาจากการเลี้ยงดูด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสม ส่งเสริมให้แสดงออกในทางที่ไม่ถูกต้อง ปล่อยปละละเลย เรียนรู้การใช้ความรุนแรงจากสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวแตกแยก ผู้ปกครองบีบบังคับ กดดัน และคาดหวังในตัวเด็กเกินกว่าความเป็นจริง ไม่มีบรรยากาศที่สร้างความรัก ความอบอุ่น ความสมัคสมานสามัคคี เต็มโตในท่ามกลางความสับสน ไม่ความหวัง ขาดการอบรมบ่มนิสัยและไม่มีจุดหมายปลายทางในชีวิต

2) ปัจจัยเสี่ยงจากโรงเรียน

โรงเรียนเป็นบ้านหลังที่สองของเด็ก เป็นบ่อเกิดของคุณงามความดี โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพ ความรู้ ความสามารถของเด็กและเยาวชนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า ของสังคม แต่โรงเรียนจำนวนไม่น้อยยังขาดความพร้อมที่จะทำให้เด็กและเยาวชนเป็นคนที่สมบูรณ์ตามความมุ่งหวังของสังคมจากการติดตามพบว่า โรงเรียนขาดการดูแล เอาใจใส่นักเรียนอย่างจริงจัง ขาดการจัดการที่เหมาะสมต่อการพิทักษ์ ปกป้อง คัดกรอง และให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้อย่างเท่าทัน ทั้งถึง ถูกต้องและเป็นธรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ความสำคัญกฎระเบียบมากกว่าชีวิตของนักเรียน พัฒนาผู้เรียนโดยไม่คำนึงถึงองค์รวมตลอดถึงการจัดการกับปัญหาของนักเรียนโดยขาดการมีส่วนร่วมและยังเลือก ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาพฤติกรรมนักเรียน

3) ปัจจัยเสี่ยงจากชุมชนและสังคม

ความล้มเหลวในชีวิตและเด็กและเยาวชน เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และต้นทุนทางความรู้สึกของผู้ปกครองอย่างประเมินค่าไม่ได้ สังคมไทยยังละเลยต่อการจัดระเบียบแบบแผนในชุมชน ชุมชนอ่อนแอขาดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในสังคมต่างคนต่างอยู่ เอาหูไปนาเอาตาไปไร่ ปล่อยให้มีการแสวงหาผลประโยชน์จากเด็กและเยาวชน ยอมรับการเติบโตและขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ไม่สร้างสรรค์ ละเลยต่อปัญหาของเด็กและเยาวชน ไม่ให้ความสำคัญต่อท่าทีของเด็กและเยาวชน มองเด็กและเยาวชนที่ประสบปัญหาด้วยทัศนะและท่าทีที่ตอกย้ำซ้ำเติม

4) ปัจจัยเสี่ยงจากเพื่อน

เพื่อนเป็นปัจจัยที่สำคัญในชีวิตของเด็กและเยาวชนเป็นธรรมชาติที่เด็กและเยาวชน ทุกคนต้องมีแต่เพื่อนก็เป็นดาบสองคมที่อาจทำให้เด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยก้าวพลาด เช่น เพื่อนที่มีนิสัยเกเร เป็นอันธพาล เสเพล สำนะเลเทเมา การคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมโน้มเอียงไปในทางก้าวร้าว เสี่ยงภัย มั่วสุม เบี่ยงเบน หรือการได้รับแรงบีบบังคับ กดดัน ข่มขู่ หรือการไม่ได้รับการยอมรับ จากกลุ่มเพื่อน ซึ่งสภาพการณ์ดังกล่าวล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนทั้งสิ้น

5) ปัจจัยเสี่ยงจากบุคลิกภาพหรือตัวนักเรียน

เด็กและเยาวชนแต่ละคนมีภาวะด้านพัฒนาการแตกต่างกัน มีบุคลิกภาพภายในแลภายนอกตามสภาพความเป็นตัวตนที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น มีข้อจำกัดเกี่ยวกับพัฒนาการทางสมองและการรับรู้ มีความตระหนักในคุณค่าความสำคัญของตนเอง ขาดทักษะในการคิดบกพร่องทางการเรียนรู้ปฏิสนธิ์ค่านิยมหรือหลักศาสนาที่คนส่วนใหญ่นับถือ ไม่มีทักษะในการสื่อสารปฏิสนธิ์ไม่เป็น ควบคุมอารมณ์และความเครียดไม่ได้ รวมทั้งการมีปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต

อภินันทนา แสนทวิ (2551: 16) กล่าวถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนนั้น เน้นที่คุณภาพของนักเรียนให้มีความสมบูรณ์พร้อมทางด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ด้านจิตใจ คุณธรรมจริยธรรมและมีชีวิตที่สงบสุขให้สมกับคำว่า “เก่ง ดี และมีความสุข” โดยมีบุคลากรทุกคนในโรงเรียนร่วมมือกันดำเนินงานทั้งผู้บริหารและครู และที่สำคัญคือ ความดูแลเอาใจใส่ของครูที่ปรึกษามีให้นักเรียนในความดูแลทุกคนอย่างเต็มกำลังความสามารถ ด้วยความรัก ความเมตตา และความเข้าใจในนักเรียนแต่ละคน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาให้พร้อมที่จะเติบโตในอนาคตอย่างมีคุณภาพรอบด้าน เป็นกำลังสำคัญของสังคม สามารถนำพาความรุ่งเรืองและความสงบสุขสู่ประเทศชาติต่อไป

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552: 14) กล่าวถึงประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้

1. นักเรียนได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา
2. สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดีและอบอุ่น
3. นักเรียนรู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ มีพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ซึ่งจะเป็นรากฐานในการพัฒนาความเก่ง (IQ) คุณธรรมจริยธรรม (MQ) และมีความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะอุปสรรค (AQ)

4. นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพรอบด้าน
5. ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างเข้มแข็ง จริงจังด้วยความเอื้ออาทร

อภินันทนา แสนทวิ (2551: 25) กล่าวถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้

1. นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา
2. สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดีและอบอุ่น
3. นักเรียนรู้จักตนเองและควบคุมตนเองได้
4. นักเรียนมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
5. นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า ความสำคัญและประโยชน์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากในสังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีปัจจัยหลายด้านที่ทำให้นักเรียนมีปัญหา ซึ่งตัวนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม จะต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน และสถานศึกษาต้องพัฒนานักเรียนทุกคนให้มีคุณภาพ ตามศักยภาพโดยใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

3.4 แนวคิด หลักการเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน เป็นระบบ มีการประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน รวมทั้งมีวิธีการ กิจกรรม และจัดหาเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันจะส่งผลให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จโดยมีแนวคิดหลักในการดำเนินงาน คือ มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้น การยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในการพัฒนาเพื่อดูแลช่วยเหลือทั้งด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหา และการส่งเสริมพัฒนาจึงเป็นสิ่งจำเป็น ที่ทำให้งานประสบความสำเร็จ ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำของทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้เรียนแต่ละคนจะได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึง ตลอดการใช้ชีวิตทางการเรียน ในสถานศึกษา นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2558: 346-347)

สังคม กษมา วรวรรณ ณ อยุรยา (2546: คำนำ) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะแก้ปัญหาได้ทุกเรื่อง แต่อย่างน้อยที่สุดจะช่วยวางพื้นฐานและแนวทางทางในเรื่องดังต่อไปนี้ 1) การปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหาร และครูอาจารย์ ให้ไปสู่ความรับผิดชอบที่จะดูแลพัฒนาการของนักเรียนอย่างเป็นองค์รวม 2) การวางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่านักเรียนทุกคนมีครูอาจารย์อย่างน้อยหนึ่งคนที่จะดูแลทุกข์สุขให้อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง 3) การสนับสนุนให้ครูอาจารย์ได้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง เพื่อให้การดูแลทางบ้าน โรงเรียน และชุมชน เชื่อมประสานกัน 4) การส่งเสริมให้ผู้ปกครองรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายที่จะช่วยกันเฝ้าระวังดูแล บุตรหลาน และ 5) การประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ชุมชนและผู้ชำนาญในสาขาต่าง ๆ เพื่อให้มีการส่งต่อและรับช่วงการแก้ไขและส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในรูปแบบ สหวิทยาการ

แนวคิดและหลักการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีสาระสำคัญมุ่งคุ้มครองสิทธิเด็ก มีจำนวน 54 ข้อ สามารถสรุปเป็นแนวคิดหลักได้ 4 ลักษณะ คือ กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 56-60)

1. สิทธิในการมีชีวิตอยู่รอดเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่จะมีชีวิตอยู่รอดหลังจากคลอดจากครรภ์มารดา ครอบคลุมความต้องการจำเป็นที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ซึ่งได้แก่ ปัจจัย 4 อันหมายถึง อาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค แนวทางในการพิทักษ์คุ้มครองเด็ก ของสถานศึกษา มีดังนี้คือ ให้โภชนาการที่ดีให้ความรักและเอาใจใส่ด้านสุขภาพให้ทักษะชีวิตที่ถูกต้อง ให้การเลี้ยงดู

2. สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครองเป็นสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองมิให้ถูกล่วงละเมิดสิทธิจากการทำร้าย ทารุณทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ การถูกล่วงละเมิดทางเพศ การใช้แรงงานเด็ก การถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์ของผู้ใหญ่ รวมถึงสิทธิตามกฎหมายในประการอื่นๆ เช่น สิทธิในการมีชื่อและสัญชาติของตนเองแนวทางในการพิทักษ์คุ้มครองเด็กของสถานศึกษา มีดังนี้คือ การไม่ล่วงละเมิด การไม่ทำร้ายการไม่ทอดทิ้ง การไม่เอารัดเอาเปรียบ การดูแลรักษาความปลอดภัย การคุ้มครองให้พ้นจากยาเสพติด

3. สิทธิในการได้รับการพัฒนาเด็ก ๆ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้านอย่างเพียงพอและเต็มตามศักยภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กให้มีความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ทั้งด้านโภชนาการ ด้านสุขภาพอนามัย นันทนาการ ให้เหมาะสมกับวัยที่เด็กควรจะได้รับ เช่น สิทธิในการศึกษาเล่าเรียน การเล่นการพักผ่อน การมีอิสระในการคิด การนับถือ ศาสนาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแนวทางในการพิทักษ์คุ้มครองเด็กของสถานศึกษามีดังนี้ คือ การเล่นพักผ่อน การได้รับการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

4. สิทธิในการมีส่วนร่วมในสังคมและตัดสินใจชีวิตตนเอง หมายถึง การยินยอมให้เด็กได้รับบทบาทที่สำคัญในชุมชน เด็กจะต้องมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมในชุมชน และสังคม การได้รับบริการของรัฐ การมีส่วนร่วมในการรับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เป็นกรณีพิเศษเป็นการเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะบุคคลแนวทางในการพิทักษ์คุ้มครองเด็กของสถานศึกษา มีดังนี้คือ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่มีผลกระทบ การมีบทบาทในชุมชนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร การมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติการะเบียบในโรงเรียนการมีส่วนร่วมในการกำหนดบทเรียนและกิจกรรม ต่าง ๆ จากการวิเคราะห์แนวคิดและหลักการอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ดังนั้นเด็กจะต้องได้รับการดูแลคุ้มครองและส่งเสริมให้มีการพัฒนาทั้งทางร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญาอย่างเต็ม ตามศักยภาพ ภายใต้ความมีวินัย ความเสมอภาค และเอกภาพ

3.5 วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551: 6) กล่าวถึงประโยชน์ของระบบช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อให้โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบและประเมินได้

กรมสุขภาพจิต (2551: 1) กล่าวถึงประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือชุมชน มีการทำงานร่วมกันโดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบและประเมินได้

มธุริน แผลงจันทร์ (2554: 12) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ไว้ว่า วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้มีกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ครูและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนานักเรียนให้เป็นคนที่สมบูรณ์

ดังนั้นเพื่อให้โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ดี ต้องมีการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีกระบวนการ วิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้ ส่งเสริมให้ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพเป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

3.6 มาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นันทินี เครือจันทร์. 2551: 53-58; อ้างอิงจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550) ได้กล่าวถึงมาตรฐานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการประเมินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เข้มแข็งและมีศักยภาพมากขึ้น สามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านนักเรียน มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัย รวม 3 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

มาตรฐานด้านนักเรียน

มาตรฐานด้านนักเรียน มี 1 มาตรฐาน 6 ตัวบ่งชี้ เน้นให้นักเรียนรู้จักตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น สามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

มาตรฐานที่ 1 นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ตัวบ่งชี้ที่ 1 รู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุนิษย์ที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีทักษะในการหลีกเลี่ยง ป้องกันภัย อันตราย และพฤติกรรม

ที่ไม่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้ที่ 4 รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้

ตัวบ่งชี้ที่ 5 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม

ตัวบ่งชี้ที่ 6 มีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต

มาตรฐานด้านกระบวนการ

มาตรฐานด้านกระบวนการ มี 1 มาตรฐาน 3 ตัวบ่งชี้ เน้นให้มีการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีคุณภาพโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครอง เครือข่ายสหวิชาชีพ

มาตรฐานที่ 2 สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สถานศึกษามีระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผลและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

มาตรฐานด้านปัจจัย

มาตรฐานด้านปัจจัย มี 1 มาตรฐาน 5 ตัวบ่งชี้ เน้นให้บุคลากร สื่อเครื่องมือที่พอเพียงและหลากหลาย เพื่อดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

มาตรฐานที่ 3 สถานศึกษามีบุคลากร สื่อ และเครื่องมือ ที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

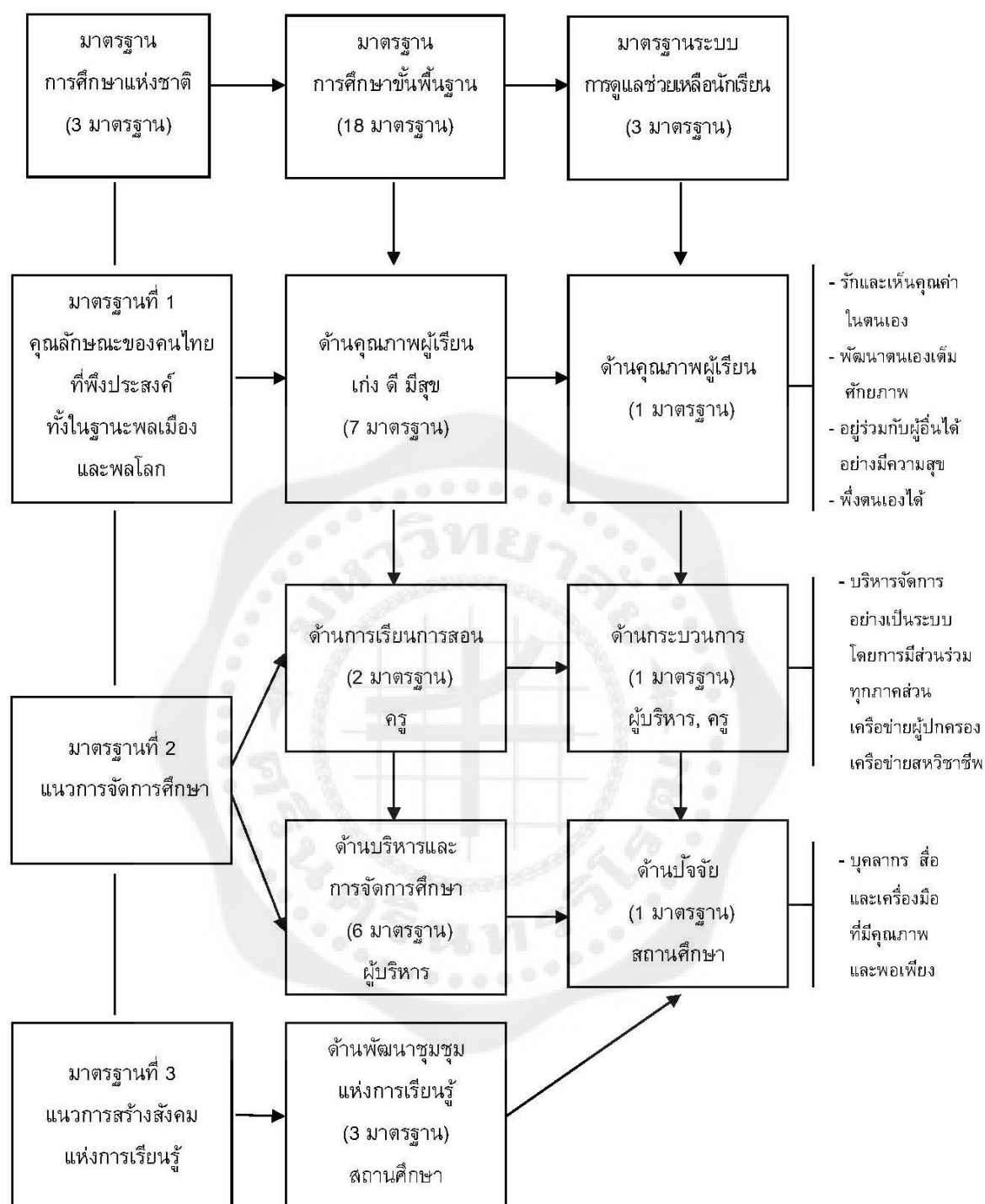
ตัวบ่งชี้ที่ 2 ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 5 สถานศึกษามีสื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 3 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ เป็นแนวทางให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการประเมินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ภาพประกอบ 4 โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.7 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2551: 3) กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ ต้องมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

1. ผู้บริหารและผู้ช่วยทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ
2. ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องตระหนักในความสำคัญและมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนทุกด้าน
3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคนต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด
4. ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงาน โดยที่ครูทุกคนต้องให้ความร่วมมือ รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่างๆ จากโรงเรียน
5. การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารแก่ครูที่ปรึกษา หรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น เรื่องทักษะการให้คำปรึกษาเบื้องต้น และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551: 7) กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น มีดังนี้

1. ทีมนำและทีมประสาน อันได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่าย รวมทั้งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้างานต่างๆ ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ
2. ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน
3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคนต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด
4. ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่างๆ จากโรงเรียน
5. การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเรื่องจิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษาเบื้องต้น และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
6. ผู้ปกครองและเครือข่ายการร่วมพัฒนาในทุกส่วนของสังคม มีความมุ่งมั่นในการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเยาวชนในเชิงบูรณาการอย่างเข้มแข็งและจริงจัง

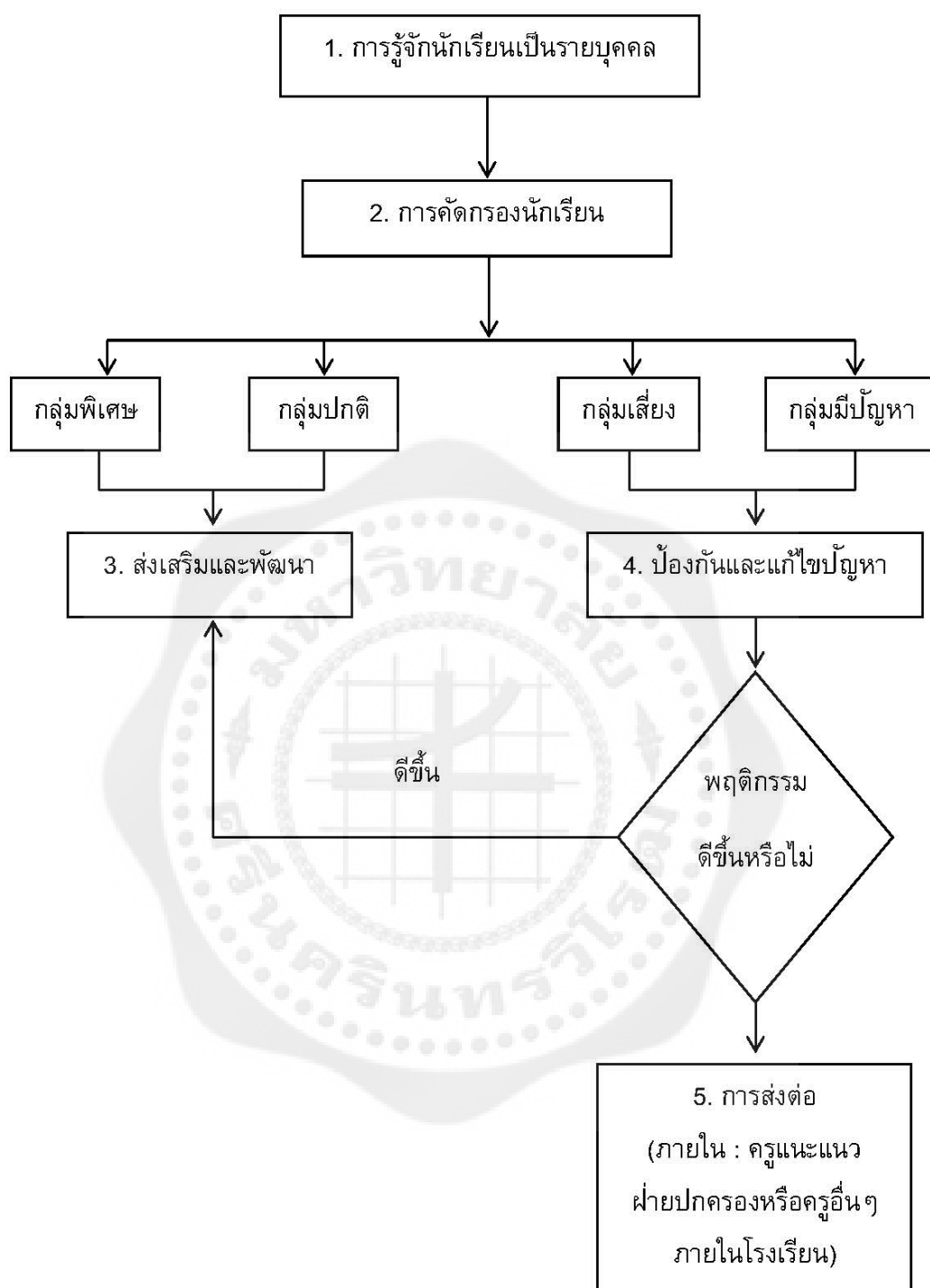
จากที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่าปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนให้การบริหารงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ทุกฝ่ายต้องร่วมมือประสานสัมพันธ์กัน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการบริหารงานอย่างมีกระบวนการและขั้นตอนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกระบวนการและขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมี 5 ด้าน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2552: 17-23) ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน

กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบขอสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลำดับกระบวนการในการดำเนินงาน ดังแสดงในภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 แสดงกระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่มา: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552) ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
หลักการ แนวคิด และทิศทางในการดำเนินงาน. หน้า 23.

องค์ประกอบสำคัญทั้ง 5 ประการ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน มีความสัมพันธ์และมีกระบวนการขั้นตอนวิธีการ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2552: 18) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้วยความหลากหลายของนักเรียนแต่ละคนซึ่งมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่แตกต่างกัน ผ่านการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ผู้ปกครอง และเติบโตมาในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ผ่านการหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมในหลายลักษณะ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้จักข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ครู อาจารย์ มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนและนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ตามหลักวิชาการ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน ซึ่งทำให้เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียน

ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน เป็นข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน และเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ไม่ใช่ข้อมูลความรู้สึก หรือการคาดเดา (ประดับ บุญธรรม. 2551: 43) ได้จำแนกข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคลไว้ 6 ด้าน คือ

- 1) ด้านความสามารถ
 - ด้านการเรียนรู้
 - ด้านความสามารถอื่นๆ
- 2) ด้านสุขภาพ
 - ด้านร่างกาย
 - ด้านจิตใจ
- 3) ด้านพฤติกรรม
- 4) ด้านครอบครัว
 - ด้านเศรษฐกิจ
 - ด้านการคุ้มครองนักเรียน
 - ด้านการเลี้ยงดู
- 5) ด้านสังคม
- 6) ด้านอื่นๆ

จุฑามณี เกษสุวรรณ (2555: 33-34) จำแนกข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนไว้ 3 ด้าน คือ

1. ด้านความสามารถ ประกอบด้วยข้อมูล

1.1 ด้านการเรียนรู้ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชา ผลการเรียนรู้เฉลี่ย ในแต่ละภาคเรียน พฤติกรรมการเรียนในห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ไม่ตั้งใจเรียน ขาดเรียนบ่อย หนีเรียน เป็นต้น

1.2 ด้านความสามารถอื่นๆ ได้แก่ บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน ความสามารถด้านกีฬา ด้านดนตรี ด้านศิลปะ ฯลฯ การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

2. ด้านสุขภาพ ประกอบด้วยข้อมูล

2.1 ด้านร่างกาย ได้แก่ ส่วนสูง น้ำหนัก โรคประจำตัว ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การได้ยิน การมองเห็น ฯลฯ

2.2 ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม ได้แก่ อารมณ์ซึมเศร้า วิตกกังวล ความประพฤติดุติกรรมอยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น บุคลิกภาพเก็บตัว ขี้อาย ไม่กล้าแสดงออก ขาดความมั่นใจ ตกใจง่าย กลัว ชอบลี้ภัยขโมยน้อย เป็นต้น

3. ด้านครอบครัว ประกอบด้วยข้อมูล

3.1 ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับในการมาโรงเรียน เป็นต้น

3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน ได้แก่ จำนวนพี่น้อง บุคคลในครอบครัว สถานภาพ ของบิดา มารดา บุคคลที่ดูแลรับผิดชอบนักเรียน ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด การติดสุรา การพนัน เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558: ออนไลน์) ได้จำแนกข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาควรมีสำเนาใช้ในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ดังนี้

1. ความสามารถและความถนัด ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรม การเรียน ความสามารถด้านกีฬา ศิลปะ ดนตรี ความถนัดเฉพาะทาง บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียนการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน ฯลฯ

2. สุขภาพและลักษณะทางร่างกาย ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนสูงและน้ำหนัก โรคประจำตัว ความบกพร่องทางร่างกาย ความพิการ ความสะอาดของร่างกาย ฯลฯ

3. ประวัติครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสม ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว การใช้สารเสพติด สุรา การพนัน การใช้ความรุนแรง รายได้และการใช้จ่ายของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ความเพียงพอของรายรับกับรายจ่าย จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและใช้จ่ายในแต่ละวัน ฯลฯ

4. การปรับตัวทางด้านอารมณ์และสังคม ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง สภาพอารมณ์ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน อารมณ์ซึมเศร้า วิตกกังวล ตื่นตกใจง่าย กลัวการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม บุคลิกภาพเก็บตัว ขี้อาย ไม่กล้าแสดงออก ขาดความมั่นใจ ฯลฯ

5. ความสนใจและการมองเป้าหมายในอนาคต ได้แก่ กิจกรรมที่ชอบทำในยามว่าง การใช้เวลา ความสนใจในเรื่องหนึ่งเรื่องใดเป็นพิเศษ การวางแผนการศึกษาต่อ ประกอบอาชีพ ฯลฯ

6. ปัจจัยเสี่ยง ได้แก่ การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงอันตราย มีแนวโน้มที่จะถูก ชักจูงได้ง่าย ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว การใช้สารเสพติด การติดสุรา การพนัน การถูกคุกคามล่วงละเมิดทางเพศ การคบเพื่อนต่างเพศ การแต่งกายที่ล่อแหลม ฯลฯ

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ครูที่ปรึกษาควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ข้อมูลวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ประกอบด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558: 23-28)

1. ระเบียบสะสม (Cumulative Record) หมายถึงเอกสารที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษาหรือออกจากสถานศึกษานั้นๆ ไป ระเบียบสะสมจะให้ข้อมูลในภาพรวมของนักเรียนแต่ละคนในด้านต่างๆ (ข้อมูลส่วนตัว ประวัติครอบครัว สุขภาพ ประวัติการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ข้อมูลจากแบบสำรวจและแบบทดสอบ เป้าหมายการศึกษาต่อ และอาชีพ แผนที่แสดงการเดินทางจากโรงเรียนไปบ้าน บันทึกการเยี่ยมบ้าน ฯลฯ) ซึ่งชนิดของระเบียบสะสมที่นิยมใช้ในปัจจุบันมีทั้งแบบแผ่นเดียว แผ่นพับแบบเป็นช่อง แฟ้ม แบบเป็นสมุดบันทึก แฟ้มอิเล็กทรอนิกส์

หลักการนำไปใช้

- 1) ชนิดของระเบียบสะสมที่นิยมใช้ในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบ โรงเรียนควรเลือกใช้รูปแบบที่เกิดประโยชน์มากที่สุดตามความพร้อมและความเหมาะสมของโรงเรียน
- 2) การบันทึกข้อมูลในระเบียบสะสมครูหรือนักเรียนอาจเป็นผู้บันทึกข้อมูลโดยเก็บข้อมูลจากหลายแหล่งหลายวิธีการ อาทิ ข้อมูลจากตัวนักเรียน บิดา มารดา ผู้ปกครอง ฯลฯ โดยใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์แบบสอบถาม การทำอัตชีวประวัติ การทำแบบทดสอบ ฯลฯ
- 3) ข้อมูลที่จัดเก็บต้องตรงกับความเป็นจริง เป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน บันทึกอย่างชัดเจนไม่คลุมเครือ
- 4) ควรจัดเก็บระเบียบสะสมอย่างเป็นระบบง่ายต่อการค้นหา
- 5) เก็บรักษาข้อมูลของนักเรียนเป็นความลับ และควรสงวนสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูลเฉพาะผู้มีหน้าที่ดูแลเกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง

2. การสังเกต (Observation) คือการเฝ้ามองและรับรู้พฤติกรรมตามธรรมชาติของบุคคล หรือสิ่งที่สังเกตด้วยความตั้งใจโดยอาศัยประสาทสัมผัสในการรับรู้

หลักการนำไปใช้

- 1) ผู้สังเกตควรเป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องการสังเกตเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้โดยไม่นำความคิดเห็นหรือคุณลักษณะประจำตัวของผู้ถูกสังเกตเข้ามามีอิทธิพลต่อการสังเกต
- 2) มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการสังเกตแต่ละครั้งว่าจะสังเกตใคร สังเกตพฤติกรรมอะไร ในสถานการณ์ใด และจะนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้เพื่อประโยชน์อะไร

3) สังเกตพฤติกรรมของบุคคลควบคู่ไปกับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อม เนื่องจากสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมมักมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล

4) ควรสังเกตบุคคลเพียงคนเดียวและกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตให้ชัดเจนในการสังเกตแต่ละครั้ง

5) สังเกตพฤติกรรมที่เป็นจริงตามธรรมชาติโดยพยายามไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว

6) สังเกตบุคคลในหลายสถานการณ์และหลายช่วงเวลา

7) ควรสังเกตบุคคลในสถานการณ์วิกฤตบ้างเพื่อจะได้ทราบถึงบุคลิกภาพที่แท้จริงบางประการของผู้ถูกสังเกต

8) ควรมีผู้สังเกตหลายๆ คน เพื่อป้องกันข้อบกพร่องอันเนื่องมาจากอคติของผู้สังเกตและช่วยให้การสังเกตพฤติกรรมและสถานการณ์ต่างๆ มีความรอบคอบและกว้างขวางยิ่งขึ้น

9) ควรบันทึกการสังเกตทันทีหลังจากที่ดำเนินการสังเกตเสร็จสิ้นแล้ว โดยใช้ภาษาเขียนที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการตีความ

10) สิ่งที่ควรจดบันทึกการสังเกต ได้แก่ พฤติกรรมของผู้ถูกสังเกต และเหตุการณ์แวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เหตุการณ์ทั้งด้านดีและไม่ดีเพื่อจะได้มองเห็นบุคลิกภาพที่แท้จริงของเด็ก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนและหลังจากที่ผู้ถูกสังเกตได้แสดงพฤติกรรมเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับพฤติกรรมที่บุคคลได้แสดงออกรวมทั้งคำพูดสำคัญๆ ที่ผู้ถูกสังเกตได้พูดออกมาเพื่อประโยชน์ในการทำความเข้าใจและตีความพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกต

11) ควรบันทึกพฤติกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา ไม่ควรเพิ่มเติมความคิดเห็นของผู้สังเกตในการบันทึกพฤติกรรมที่เด็กแสดงออก หากผู้สังเกตมีความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการช่วยเหลือ หรือแก้ไข ควรเขียนแยกเป็นอีกหัวข้อหนึ่งจากพฤติกรรมและเหตุการณ์ที่สังเกตพบ

12) ตรวจสอบผลที่ได้ด้วยเครื่องมือหรือเทคนิควิธีการอื่นๆ ควบคู่ไปด้วย

3. การสัมภาษณ์ (Interview) คือการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายของบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป โดยมีฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้สัมภาษณ์ ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ถูกสัมภาษณ์

หลักการนำไปใช้

1) ผู้เตรียมการสัมภาษณ์ (ตั้งวัตถุประสงค์ ศึกษาข้อมูล เรื่องราวของผู้ถูกสัมภาษณ์ เตรียมคำถาม ติดต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ จัดเตรียมสถานที่)

2) เปิดการสัมภาษณ์ สร้างสัมพันธภาพที่ดี แสดงความใส่ใจ ทักทาย ชวนพูดคุยชี้แจงรายละเอียด รักษาความอบอุ่นเป็นมิตรตามธรรมชาติไม่เร่งรีบ

3) ระหว่างการสัมภาษณ์ ใช้คำถามที่เตรียมมาเป็นแนวทาง ยอมรับความคิดเห็นและความรู้สึกของผู้ถูกสัมภาษณ์ แสดงความเข้าใจ ไวต่อความรู้สึก เป็นผู้ฟังที่ดี

4) ปิดการสัมภาษณ์อย่างเป็นกันเอง บอกประโยชน์ที่ได้กล่าวขอบคุณ นัดหมายครั้งต่อไป (ถ้ามี) แสดงมารยาทที่ดี ไม่รีบร้อน ลูกลึกลุกลนแม่ใกล้หมดเวลา

5) บันทึกผลการสัมภาษณ์ทันทีและเก็บบันทึกการสัมภาษณ์เป็นความลับ

4. อัตชีวประวัติ (Autobiography) คือการที่บุคคลเขียนเล่าเรื่องราวและเหตุการณ์ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต รวมทั้งปัญหา อุปสรรคและความมุ่งหวังต่างๆ ในชีวิต ซึ่งจะช่วยให้บุคคลได้คิด ถึงเรื่องราวเกี่ยวกับตนเองอย่างมีระบบ เกิดความเข้าใจในตนเอง เข้าใจถึงเจตคติส่วนตัวและอารมณ์ที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของแต่ละบุคคล การเขียนอัตชีวประวัติสามารถทำได้ใน 2 รูปแบบ คือ (1) แบบกำหนดหัวข้อให้เขียน (Structured Autobiography) ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการ สามารถรวบรวมรายละเอียดต่างๆ ในแต่ละหัวข้อได้ง่ายและรวดเร็วและช่วยให้นักเรียนจัดระบบความคิดของตนเองได้ และ (2)แบบให้เขียนได้อย่างเสรี (Unstructured Autobiography) ซึ่งจะช่วยให้เปิดเผยบางสิ่งบางอย่างที่ซ่อนเร้นอยู่ในจิตใจ เนื่องจากผู้เขียนมักจะเขียนในสิ่งที่ตนเห็นว่ามีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นมาของตน

หลักการนำไปใช้

1) ครูควรมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนท าให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจ ยินดีเปิดเผยเรื่องราวต่างๆ ของตนให้ครูได้ทราบโดยไม่ปิดบังหรือบิดเบือนข้อมูล

2) ครูควรอธิบายให้นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ของการให้เขียนอัตชีวประวัติ เช่น เพื่อช่วยให้ครูรู้จักนักเรียนดีขึ้นและเพื่อช่วยให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองดีขึ้น

3) การเข้าใจนักเรียนเป็นคุณค่าที่สำคัญที่สุดของการเขียนอัตชีวประวัติ ครูไม่ควรยึดติดกับรูปแบบของประโยค สำนวนโวหาร หรือตัวสะกดการันต์ และควรแจ้งให้นักเรียนทราบเพื่อที่นักเรียนจะได้ไม่วิตกกังวลเกี่ยวกับความถูกต้องของภาษาที่ใช้

4) ครูควรให้ความมั่นใจกับนักเรียนว่าเรื่องราวต่างๆ ที่นักเรียนเขียนนั้น จะได้รับการเก็บรักษาไว้เป็นความลับ

5) ครูควรขอให้นักเรียนเขียนอัตชีวประวัติเมื่อมีเหตุผลสำคัญจริงๆ เท่านั้น ไม่ควรให้นักเรียนเขียนพร่ำเพรื่อหรือสั่งให้เขียนซ้ำกัน เพราะจะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย

6) ครูควรรีบอ่านอัตชีวประวัติของนักเรียนหลังจากที่นักเรียนได้เขียนส่งแล้วโดยเร็วที่สุด เพื่อจะได้ทราบประวัติความเป็นมา เหตุการณ์สำคัญๆ ในชีวิตของนักเรียน ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดที่นักเรียนมีต่อตนเองเพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

5. บันทึกประจำวัน (Diary Record) เป็นการที่บุคคลเขียนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับกิจกรรม และเหตุการณ์ต่างๆ ที่ตนได้ประสบในแต่ละวันตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของตนเกี่ยวกับกิจกรรมและเหตุการณ์เหล่านั้น

หลักการนำไปใช้

1) เนื่องจากข้อมูลจากบันทึกประจำวันเป็นการระบายหรือเปิดเผยความรู้สึกส่วนตัว ซึ่งโดยปกติเจ้าของบันทึกประจำวันจะถือว่าสิ่งที่ตนเขียนนั้นเป็นความลับอย่างยิ่ง ไม่ยอมให้ใครอ่านแม้แต่บิดา มารดาของตนเอง ยกเว้นเพื่อนสนิทบางคนเท่านั้น ดังนั้นครูควรมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนทำให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจ ยินดีเปิดเผยเรื่องราวต่างๆ ของตนให้ครูทราบโดยไม่ปิดบังหรือบิดเบือนข้อมูล เพื่อให้ครูได้ข้อมูลบางประการเกี่ยวกับตัวนักเรียนซึ่งไม่สามารถหาได้จากแหล่งอื่นๆ

2) ครูควรให้ความสนใจกับนักเรียนว่าเรื่องราวต่างๆ ที่นักเรียนเขียนนั้น จะได้รับการเก็บรักษาไว้เป็นความลับ

3) ครูควรอ่านบันทึกประจำวันของนักเรียนหลังที่นักเรียนได้เขียนส่งแล้วโดยเร็วที่สุด เพื่อที่จะได้ทราบกิจวัตรประจำวันและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด ที่นักเรียนต่อตนเองและเหตุการณ์ที่ประสบเพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6. แบบสอบถาม (Questionnaire) คือชุดของข้อคำถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือเรื่องต่างๆ อย่างมีเป้าหมาย โดยอาจให้ผู้ตอบเขียนตอบเป็นข้อความหรือทำเครื่องหมายลงในชุดข้อคำถาม ผลที่ได้จากการทำแบบสอบถามจะช่วยให้ทราบถึงข้อเท็จจริง ความคิดเห็นความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม ความต้องการ ความสนใจ ปัญหา ฯลฯ ของผู้ตอบ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการสร้างแบบสอบถามนั้นๆ ครูสามารถสร้างแบบสอบถามขึ้นเองได้ด้วยวิธีการที่ไม่ยุ่งยากมากนัก และสามารถเก็บข้อมูลได้จำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว

หลักการนำไปใช้

1) แบบสอบถามที่เลือกใช้ พัฒนาขึ้นต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการใช้งาน

2) จัดหมวดหมู่อย่างเหมาะสม ตามประเด็นหลักประเด็นย่อยโดยเรียงลำดับให้ต่อเนื่องกัน

3) ใช้ภาษาที่สั้นกะทัดรัด ใต้ใจความ ถามให้ตรงประเด็นที่ต้องการทราบโดยไม่อ้อมค้อม

4) ระดับภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้ตอบ เข้าใจง่าย

5) แต่ละข้อคำถามควรมีเพียงประเด็นเดียว ไม่กำกวมจนผู้ตอบมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากที่ผู้ถามต้องการ

- 6) หลีกเลี่ยงการใช้ประโยคปฏิเสธซ้อน
- 7) ไม่ควรใช้คำย่อ เพื่อช่วยให้ผู้ตอบไม่ต้องเสียเวลาในการแปลความหมายของ คำย่ออื่นๆ
- 8) หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาถิ่น คำแสลง
- 9) หลีกเลี่ยงการใช้คำที่เป็นนามธรรมมากเกินไปซึ่งผู้ตอบอาจมีมาตรฐานในการตัดสินที่แตกต่างกันไป
- 10) หลีกเลี่ยงคำถามที่ชี้นำการตอบให้เป็นไปในแนวทางใดแนวทางหนึ่ง
- 11) หลีกเลี่ยงคำถามที่ทำให้ผู้ตอบเกิดความลำบากใจที่จะตอบ หรือคำถามที่ขัดแย้งกับหลักศีลธรรมอย่างชัดเจน
- 12) คำตอบที่ให้เลือกตอบต้องชัดเจนและครอบคลุมคำตอบที่เป็นไปได้
- 13) คำถามที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมโดยทั่วไป อาจต้องกำหนดช่วงเวลาและสถานการณ์ที่ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดพฤติกรรมให้ชัดเจน
- 14) แบบสอบถามที่ต้องการให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นหรือเจตคติ ไม่ควรให้ผู้ตอบเขียนชื่อลงในแบบสอบถาม
- 15) ควรสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ตอบให้อยู่ในระดับที่ผู้ตอบมีความเชื่อถือ ไว้วางใจ ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจ
- 16) ควรนัดหมายเวลาที่แน่นอนในการขอเก็บข้อมูล
- 17) ควรชี้แจงให้ผู้ตอบทราบถึงวัตถุประสงค์ของการทำแบบสอบถาม คุณค่าและประโยชน์ของข้อมูลที่จะได้เพื่อให้ผู้ตอบเห็นถึงความสำคัญและยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
- 18) ควรสร้างความมั่นใจให้ผู้ตอบเห็นว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลจะถูกเก็บรักษาเป็นความลับ ใช้วิเคราะห์ผลในภาพรวมซึ่งจะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ตอบ

7. การเยี่ยมบ้าน (Home Visitation) คือการไปดูสภาพที่แท้จริงของที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม ชุมชนบริเวณรอบๆ ชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนความสัมพันธ์ ของผู้เรียนกับบุคคลในครอบครัว

หลักการนำไปใช้

- 1) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ระยะทางสมาชิกในครอบครัว สภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว
- 2) กำหนดวัตถุประสงค์ว่าจะไปเยี่ยมบ้านหรือพบครอบครัวของนักเรียนเพื่ออะไร

3) วิเคราะห์ว่าใครคือคนที่ต้องการพบ โดยเฉพาะคนที่มีความผูกพันใกล้ชิดกับนักเรียนโดยตรง

4) นัดหมายล่วงหน้าเพื่อให้พร้อมทั้งสองฝ่าย

5) ไปตามนัดหมาย หากไม่สามารถไปได้ต้องแจ้งล่วงหน้า เพราะผู้ปกครองบางคนอาจต้องหยุดงานเพื่อรอพบครู

6) กล่าวทักทายเจ้าของบ้านด้วยความเป็นมิตรและสุภาพก่อนเริ่มต้นการสนทนาปรึกษาหารือ

7) ใช้คำถามเปิดเพื่อเอื้อให้ผู้ปกครองได้บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับบุตรหลาน และรับฟังทุกเรื่องราวอย่างใส่ใจ

8) บันทึกสรุปผลการเยี่ยมบ้านหลังกลับจากเยี่ยมบ้านทันทีเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

8. การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี (Case Study) เป็นกระบวนการศึกษาบุคคลอย่างละเอียด ต่อเนื่อง โดยใช้เทคนิคหลาย ๆ อย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวินิจฉัยปัญหาเพื่อทำความเข้าใจถึงสาเหตุหรือที่มาของสิ่งที่ศึกษา อันจะนำไปสู่การดำเนินการหรือการให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือ แก้ไข ป้องกันปัญหา หรือส่งเสริมพัฒนาการของบุคคลต่อไป

หลักการนำไปใช้

1) ควรเน้นการสร้างเสริมพัฒนาการของบุคคล ไม่เน้นเฉพาะนักเรียนที่มีปัญหา

2) ควรเก็บข้อมูลอย่างครอบคลุม แสดงพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่องทุกด้าน

3) ควรเก็บข้อมูลด้วยวิธีการ เครื่องมือที่หลากหลาย จากหลายแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

4) ความรู้พื้นฐานทางจิตวิทยาการแนะแนวจะช่วยให้การศึกษาคุศลเป็นรายกรณีมีประสิทธิภาพ

5) รายงานที่นำไปใช้เพื่อการวิจัยหรือเผยแพร่ จะต้องนำรายละเอียดที่บ่งบอกว่าผู้ถูกศึกษาเป็นใครออกให้หมด

6) ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาทุกคนศึกษา นักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างน้อยปีละ 1 คน

ธงชาติ วงศ์สุวรรณ (2553: 201-202) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับวิธีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของครูที่ปรึกษา/ ครูประจำชั้นมี 5 วิธีการ คือ

1. การสังเกต เช่น พฤติกรรมการแสดงออก พฤติกรรมการทำงาน เป็นต้น
2. การสัมภาษณ์ เช่น ผู้ปกครองเด็ก ญาติใกล้ชิด เพื่อนนักเรียน เป็นต้น
3. การเยี่ยมบ้าน เช่น พ่อแม่/ผู้ปกครอง บุคคลในครอบครัว เป็นต้น

4. การศึกษาข้อมูลจาก

4.1 ผลงานนักเรียน เช่น อัตชีวประวัติ บันทึกประจำวัน ภาระงานที่กำหนด สมุดทำงาน/แบบฝึกหัด งานฝีมือ/สิ่งประดิษฐ์ โครงการ เป็นต้น

4.2 เอกสารหลักฐานอื่นๆ เช่น ระเบียบสะสม การศึกษาเด็กเป็นรายกรณี บันทึกสุขภาพของแพทย์ บันทึกสรุปการประเมินจุดแข็งจุดอ่อน (SDQ) บันทึกสรุปการสำรวจเบื้องต้นเพื่อคัดแยกความพิการ บกพร่อง บันทึกสรุปการสำรวจความสามารถพิเศษ 10 แนว บันทึกสรุปการสำรวจนักเรียนด้อยโอกาส เป็นต้น

5. การทดสอบ เช่น แบบทดสอบที่สถานศึกษาสร้างขึ้น แบบทดสอบระดับชาติ แบบทดสอบมาตรฐาน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นกระบวนการที่ครูประจำชั้นศึกษาข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อช่วยให้มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายตามหลักวิชาการ เพื่อจัดทำข้อมูลให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน วิธีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ประกอบด้วย 1) การสังเกต 2) การสัมภาษณ์ 3) การเยี่ยมบ้าน 4) การศึกษาข้อมูลจากผลงานนักเรียนและเอกสารหลักฐานอื่นๆ และ 5) การทดสอบ

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552: 19) กล่าวว่า การคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเพื่อเป็นประโยชน์ในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นอย่างถูกต้องและรวดเร็ว การจัดกลุ่มนักเรียนตามผลการคัดกรองอาจจัดแบ่งเป็น 2, 3, หรือ 4 กลุ่มก็ได้ ตามขอบข่ายหรือเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด เช่น กรณีแบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

(1) กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ ซึ่งกลุ่มนี้ควรได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและการส่งเสริมพัฒนา

(2) กลุ่มพิเศษ คือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ มีความเป็นอัจฉริยะ แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านเมื่อเทียบกับผู้มีอายุในระดับเดียวกันภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน โรงเรียนจะต้องให้การส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาความสามารถพิเศษนั้นจนถึงขั้นสูงสุด

(3) กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันหรือแก้ไขปัญหาตามแต่กรณี

(4) กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงการคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่รวบรวมได้จากการใช้เครื่องมือการใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มาพิจารณาว่าข้อมูลมีความสอดคล้องหรือมีแนวโน้มไปในทางใดมากที่สุด เพื่อจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่มตามเกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนกำหนด ซึ่งโรงเรียนอาจจัดกลุ่มนักเรียนตามผลการคัดกรองเป็น 2, 3, หรือ 4 กลุ่มก็ได้ ในกรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม สามารถแบ่งได้เป็น (1) กลุ่มปกติ และ (2) กลุ่มเสี่ยง/ มีปัญหา ในกรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม สามารถแบ่งได้เป็น (1) กลุ่มปกติ (2) กลุ่มเสี่ยง/ มีปัญหา และ (3) กลุ่มปัญหา และในกรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม สามารถแบ่งได้เป็น (1) กลุ่มปกติ (2) กลุ่มเสี่ยง/ มีปัญหา (3) กลุ่มปัญหา และ (4) กลุ่มพิเศษ ซึ่งอาจนิยามกลุ่มได้ดังนี้

1. กลุ่มปกติ หรือกลุ่มส่งเสริมพัฒนา หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนว่าอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ นักเรียนมีความพร้อมในด้านการเรียนรู้ สุขภาพ ความประพฤติ การปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมภูมิคุ้มกันและการส่งเสริมพัฒนา

2. กลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มป้องกัน หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน นักเรียนมีแนวโน้มอันอาจก่อให้เกิดปัญหาในด้านการเรียนรู้ สุขภาพ การประพฤติ การปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น และมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาตามกรณี

3. กลุ่มปัญหาหรือกลุ่มแก้ไข หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน นักเรียนมีปัญหาในด้านการเรียนรู้ สุขภาพ ความประพฤติ การปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น และมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน หรือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ที่ควรต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือให้สอดคล้องกับลักษณะปัญหาและความต้องการของนักเรียนเป็นรายกรณี ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา โดยแบ่งเป็น 9 ประเภท ได้แก่ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย 5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ 8) บุคคลออทิสติก และ 9) บุคคลพิการซ้อน

4. กลุ่มพิเศษ หรือนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มพิเศษตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน นักเรียนมีความสามารถพิเศษอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านอย่างเป็นที่ประจักษ์ เมื่อเทียบกับผู้มีอายุในระดับเดียวกัน สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งโรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถพิเศษนั้นอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้คำนิยาม เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ คือเด็กที่แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน ในด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างงานทางทัศนศิลป์และศิลปะการแสดง ความสามารถด้านดนตรี ความสามารถทางกีฬา และความสามารถทางวิชาการในสาขาใดสาขาหนึ่ง หรือหลายสาขา อย่างเป็นที่ประจักษ์ เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กอื่นที่มีอายุระดับเดียวกัน สภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์เดียวกัน

การจัดกลุ่มนักเรียนนี้ มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วเพราะอาจมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มจะทำให้ความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียนจะมีน้อยลง ส่งผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน ผลการคัดกรองนักเรียนนั้นครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติ โดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้ (sensitive) ถึงแม้ว่านักเรียนจะรู้ตัวว่าตนมีพฤติกรรมอย่างไรหรือประสบกับปัญหาใดเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อน ดังนั้นครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ นอกจากนี้หากครูที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อการช่วยเหลือนักเรียนควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าบุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติ แตกต่างจากเพื่อนนักเรียนอื่นๆ ซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลังได้

สรุปการคัดกรองนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินการหลังจากที่ครูที่ปรึกษาได้ศึกษาพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์สรุปผลเพื่อจัดกลุ่มนักเรียน หาวิธีการที่เหมาะสมในการช่วยเหลือและดูแลนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการมากที่สุด ทั้งด้านความสามารถของนักเรียน ด้านสุขภาพนักเรียน ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ การจัดกลุ่มนักเรียนจะแบ่งเป็น 2, 3, หรือ 4 กลุ่มก็ได้ตามเกณฑ์ของโรงเรียนที่กำหนดขึ้น แต่จะมีกลุ่มหลัก 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มปกติ 2) กลุ่มเสี่ยง (3) กลุ่มปัญหา และ (4) กลุ่มพิเศษ ทั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้จำแนกนักเรียนโรงเรียนอาจเลือกใช้เครื่องมือที่มีผู้พัฒนาไว้แล้ว อาทิ แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ แบบประเมินความเครียด แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้าในเด็ก ฯลฯ หรือใช้การสังเกตข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเบื้องต้นตามแบบคัดกรองตามเกณฑ์ที่โรงเรียนพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการคัดกรองนักเรียนที่ควรได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษก็ได้

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552: 19) กล่าวว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา กลุ่มพิเศษ ให้มีคุณภาพมากขึ้นและพัฒนาได้เต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มปัญหา และเป็นการช่วยเหลือให้นักเรียนในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหากลายเป็นกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่คาดหวังต่อไป

วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมพัฒนาเด็กนักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552: 19) กล่าวว่า การส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน มีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ

- (1) การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)
- (2) การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting)
- (3) การเยี่ยมบ้าน
- (4) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

นันทินี เครือจันทร์ (2551: 69) กล่าวถึง การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนมีรูปแบบต่างๆ เช่น

- (1) การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)
- (2) การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting)
- (3) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- (4) โครงการพิเศษต่างๆ

ประดับ บุญธรรม (2551: 21) กล่าวถึง การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนมีรูปแบบต่างๆ เช่น

- (1) การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)
- (2) การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting)
- (3) กิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมที่สร้างความเห็นอกเห็นใจระหว่างนักเรียน

กับนักเรียน กิจกรรมกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์เพื่อให้เกิดความเสียสละและความสามัคคี กิจกรรมที่ นักเรียนได้แสดงความสามารถเฉพาะตัว กิจกรรมสร้างเสริมที่ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนานักเรียน ดังนี้

(1) การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) เป็นการจัดกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มโดยใช้ห้องเรียน สถานที่ที่มีบรรยากาศเสมือนบ้าน มีครูประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษาเป็นเสมือนพ่อแม่และมีนักเรียนทุกคนเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน มีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น การรู้จักตนเอง การรู้จักผู้อื่น การรู้จักสิ่งแวดล้อม มีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัว และวางแผนชีวิต ฯลฯ

แนวทางการดำเนินงานจะเน้นการมีส่วนร่วมนักเรียน โดยสำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม เลือกรหัสข้อและวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและนโยบายของโรงเรียน เหมาะสมกับสถานการณ์ และเป็นเรื่องที่ทันสมัย ควรจัดทำแผนการจัดกิจกรรมโฮมรูมและคู่มือการใช้ แล้วบันทึกผลการจัดกิจกรรม และประเมินผลการจัดกิจกรรมโฮมรูมและจัดทำรายงานสรุปผล

(2) การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting) เป็นการพบปะกันระหว่างครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนทั้งเวลาที่อยู่บ้านและโรงเรียนและร่วมมือกันดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างถูกวิธีและเป็นแนวทางเดียวกัน ซึ่งจะช่วยส่งเสริม พัฒนาศักยภาพของนักเรียน ช่วยกันป้องกัน และหาทางแก้ไขปัญหานักเรียน

แนวทางการดำเนินงานนั้น โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมระหว่างครูประจำชั้น/ครู ที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้ครูและผู้ปกครองร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรเตรียมข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนและกิจกรรมที่จะดำเนินการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนก่อนการประชุม เริ่มต้นกิจกรรมด้วยการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองด้วยกันก่อน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่อาจก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบหรือต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนิ การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนแต่ควรพูดแสดงถึงความห่วงใย เข้าใจในตัวนักเรียน สื่อสารให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบและร่วมมือกันเพื่อปรับปรุง แก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน ควรบันทึกผลการจัดประชุมและจัดทำรายงานสรุปผลเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการจัดประชุมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในครั้งต่อไป

วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมพัฒนานักเรียนประกอบด้วย

- (1) การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)
- (2) การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting)
- (3) การเยี่ยมบ้าน
- (4) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต
- (5) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- (6) โครงการพิเศษต่างๆ
- (7) กิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมที่สร้างเสริมความเห็นอกเห็นใจระหว่าง

นักเรียนกับนักเรียน กิจกรรมกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์เพื่อให้เกิดความเสียสละและความสามัคคี กิจกรรม ที่นักเรียนได้แสดงความสามารถเฉพาะตัว กิจกรรมสร้างเสริมทีมระหว่างนักเรียนกับนักเรียน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินการจัดกิจกรรม โครงการ โครงการงาน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเอง และมีทักษะในการดำรงชีวิต โดยมีวิธีการหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถดำเนินการ ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมโฮมรูม การจัดประชุมผู้ปกครอง ชั้นเรียน การจัดกิจกรรมสร้างทักษะการดำรงชีวิต และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4. ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552: 20) กล่าวถึงการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาของนักเรียน คือการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งครูที่ปรึกษาควรให้ความสนใจกับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาต้องให้ความสนใจอย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ไข้ปัญหา จึงเป็นงานที่มีคุณค่าในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม สิ่งที่สำคัญที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมี 2 ประการ คือ

- (1) การให้การปรึกษาเบื้องต้น
- (2) การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไข้ปัญหา

นันทินี เครือจันทร์ (2551: 70) กล่าวถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนเป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและการคัดกรองนักเรียน ซึ่งหากครูที่ปรึกษาพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือที่เหมาะสมกับลักษณะของปัญหา โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อช่วยให้นักเรียนมีคุณภาพและเป็นคนดีของสังคมต่อไป การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนมีหลายเทคนิควิธีการ เช่น

- (1) การให้การปรึกษาเบื้องต้น
- (2) กิจกรรมในชั้นเรียน
- (3) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน
- (4) การสื่อสารกับผู้ปกครอง
- (5) กิจกรรมชมเชย
- (6) กิจกรรมเสริมหลักสูตร
- (7) การเยี่ยมบ้านนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558: 36-39) กล่าวถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน คือการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยให้นักเรียนสร้างปัญหาต่อตนเองและผู้อื่น มีการให้บริการปรึกษาเบื้องต้น ตลอดจนการประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสม สอดคล้องกับปัญหา บุคลิกลักษณะ และสภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละคน

หลักการในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

1. การช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วนและหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้นๆ เพราะปัญหามิได้เกิดจากสาเหตุเพียงสาเหตุเดียวแต่อาจเกิดได้จากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

2. ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกันและวิธีการช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่งก็อาจไม่เหมาะสมกับนักเรียนอีกคนหนึ่งเนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้นการช่วยเหลือโดยเฉพาะการให้บริการปรึกษาจึงไม่มีสูตรการช่วยเหลือสำเร็จตายตัว เพียงแต่มีแนวทาง กระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูสามารถเรียนรู้ฝึกฝน เพื่อการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญหานักเรียนแต่ละคน

3. ผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือ ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนต้องเก็บรักษาเรื่องราวข้อมูลของนักเรียนเป็นความลับ ต้องไม่นำข้อมูลไปเปิดเผยยกเว้นเพื่อขอความช่วยเหลือจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ระบุชื่อ-สกุลจริงของนักเรียน ทั้งนี้ การเปิดเผยควรเป็นไปในลักษณะ ที่ให้เกียรตินักเรียน

4. บันทึกข้อมูลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ในที่ที่เหมาะสมและสะดวกต่อการเรียกใช้

5. การรายงานผลการช่วยเหลือนักเรียนควรรายงานในส่วนที่เปิดได้ โดยให้เกียรติและคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

กิจกรรม/โครงการเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนานักเรียน อาทิ การจัดกิจกรรมโฮมรูมและการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนที่ได้กล่าวมาในข้างต้นแล้ว โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้ดังนี้

1. การให้บริการปรึกษา (Counseling) คือ กระบวนการที่ครูช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมตามความเป็นจริง รู้ว่าปัญหาของตนอยู่ที่ไหนการแก้ไขนั้นมีที่ทาง ตลอดจนสามารถคิดตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเองได้อย่างรอบคอบเหมาะสมเกิดความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหของตนเอง มีแนวทางการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าและมีความหมาย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ (1) การสร้างสัมพันธภาพ เป็นการแสดงความพร้อมและยินดีในการได้ช่วยเหลือ ยิ้มแย้ม เชื้อเชิญให้นั่ง วางงานที่ทำอยู่ ชวนพูดคุยเรื่องต่างๆ ไปเพื่อให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย ใช้คำถามเปิดเพื่อเอื้อให้นักเรียนได้เริ่มเล่าถึงปัญหาของตน และสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการปรึกษา (2) การสำรวจปัญหา เป็นขั้นตอนที่ครูใช้ทักษะต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสและกระตุ้นให้นักเรียนเล่าถึงปัญหาและความต้องการ ได้เรียนรู้ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเอง จนได้พบปัญหาและรับรู้ความต้องการหรือทำที่ที่ตนเองมีต่อปัญหานั้น (3) การเข้าใจปัญหา สาเหตุ ความต้องการ เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความกระจ่างชัดในสาเหตุของปัญหา ได้สำรวจความคิดและความรู้สึกที่ตนเองมีต่อประสบการณ์/บุคคล/ปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถแยกแยะปัญหา และนำปัญหาที่แท้จริงได้ สรุปประเด็นปัญหาที่นักเรียนต้องการแก้ไข นำปัญหาที่ค้นพบมาจัดลำดับความสำคัญ ความเร่งด่วน และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการแก้ไขและไม่แก้ไขปัญหาดังกล่าว (4) การวางแผนแก้ปัญหา เป็นขั้นตอนที่ครูช่วยให้นักเรียนใช้ศักยภาพของตนค้นหาวิธีการแก้ปัญหา ตัดสินใจเลือกทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ ศักยภาพ และสภาพแวดล้อมของนักเรียน ทั้งนี้ครูไม่ควรเร่งรีบและด่วนตัดสินใจจัดการปัญหาของนักเรียน แต่จะคอยให้กำลังใจนักเรียนในการวางแผนการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อน หากนักเรียนหมดหนทางและคิดไม่ออกครูจึงจะเสนอแนะแล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในข้อเสนอนั้นๆ เพื่อให้เขาได้พิจารณาความเหมาะสมและเลือกทางแก้ปัญหาที่ดีที่สุดด้วยตนเองจากนั้นจึงช่วยให้นักเรียนวางแผนแก้ปัญหาย่อยอย่างเป็นขั้นตอน กระตุ้นให้นักเรียนคาดคะเนถึงโอกาสประสบความสำเร็จและความเป็นไปได้ในการใช้วิธีแก้ปัญหานั้นที่เลือก สร้างความตระหนักในการรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการเลือกของตนเอง ตลอดจนสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้นักเรียนมีกำลังใจ อบอุ่น ไม่โดดเดี่ยว ให้นักเรียนไปทดลองแก้ปัญหาแล้วกลับมาพูดคุยสนทนากับครูเพื่อปรับวิธีการจนกระทั่งสามารถแก้ปัญหานั้นเสร็จสิ้นหรือปรับตัวใช้ชีวิตในสังคมได้ และ (5) การยุติการปรึกษา เป็นขั้นตอนที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สรุปสิ่งต่างๆ ที่ได้จากการปรึกษา โดยครูอาจเพิ่มเติมในประเด็นที่ขาดหายไป พร้อมทั้งให้กำลังใจเพื่อช่วยให้นักเรียนมองเห็นแนวทางที่จะแก้ปัญหานั้นตามศักยภาพของตน ตามที่ได้ตัดสินใจระหว่างการศึกษา และแจ้งให้นักเรียนทราบว่านักเรียนสามารถมาพบครูได้ทุกครั้งต่อไปถ้าเขาต้องการ และนัดหมายวัน เวลาที่เหมาะสม ในกรณีที่จำเป็นต้องส่งต่อไปพบกับผู้เชี่ยวชาญอื่นๆ จะต้องให้ข้อมูลและทำความเข้าใจกับนักเรียนอย่างชัดเจน

ทั้งนี้ หลักการให้บริการปรึกษา (กรมสุขภาพจิต. 2546: 44-46) ประกอบด้วย (1) เน้นการแก้ไขปัญหาที่ให้ความสำคัญเรื่องอารมณ์ความรู้สึกที่สืบต่อไปถึงปัญหาพฤติกรรมที่เกิดขึ้น (2) เน้นสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและนักเรียนเพื่อให้เกิดความไว้วางใจ ผ่อนคลาย กล้าเปิดเผย ยอมรับ ทำความเข้าใจ และแก้ปัญหาของตนเองได้ (3) เน้นการสื่อสารสองทาง เป็นการสร้างความเข้าใจให้ตรงกันข้อมูลที่ได้มาจากนักเรียนไม่ใช่เกิดจากการคาดคะเน/คาดเดาของครู (4) เป็นกระบวนการพูดคุยกันอย่างมีเป้าหมาย มีขั้นตอน ใช้ทักษะที่เหมาะสม ขึ้นอยู่กับโอกาส/จังหวะ/สถานการณ์ (5) ให้ความสำคัญต่อความต้องการของนักเรียนการแก้ไขปัญหาต้องตั้งอยู่บนศักยภาพของนักเรียนเป็นสำคัญ (6) เน้นปฏิบัติการแสดงออก ความรู้สึกนึกคิด และความเชื่อของนักเรียนที่เกิดขึ้นปัจจุบัน (7) ไม่มีคำตอบสำเร็จรูปหรือตายตัวขึ้นอยู่กับความต้องการ การตัดสินใจเลือก ศักยภาพ และแรงจูงใจของนักเรียนซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะบุคคล (8) การให้บริการปรึกษาไม่ใช่การอบรม สั่งสอน ตัดสินชี้ถูกหรือผิดแต่เป็นการช่วยให้ นักเรียนมีแนวทางแก้ไขปัญหา สามารถพิจารณาทางเลือกได้มากขึ้น และตัดสินใจได้ง่ายขึ้น โดยครูพยายามดึงศักยภาพของ นักเรียนที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด

2. กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน คือ การจัดคู่/กลุ่มนักเรียนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยอาจให้นักเรียนที่มีความสามารถ/จุดเด่น/จุดแข็งในด้านต่าง ๆ ได้ดูแลช่วยเหลือเพื่อนที่ด้อยกว่า เป็นการแสดงความใส่ใจและเอื้อเฟื้อต่อกัน รู้จักการให้และการรับ ซึ่งวิธีการจัดกิจกรรม สามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบ เช่น (1) การให้นักเรียนที่เรียนเก่งติวหรือสอนเสริมให้แก่เพื่อนที่เรียนอ่อนกว่าโดยอาจจับเป็นคู่หรือจับคู่ติวให้เพื่อนเป็นกลุ่ม (2) การจับคู่/กลุ่มให้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านใดด้านหนึ่งช่วยนำเพื่อนที่ยังไม่ได้แสดงความสามารถออกมาให้เห็นได้มีโอกาสแสดงความสามารถและฝึกฝนตนเอง (3) การจับคู่/นักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับนักเรียนที่ขี้อายเพื่อให้นักเรียนที่ขี้อายได้เรียนรู้แบบอย่างการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นและฝึกทักษะทางสังคม ฯลฯ ทั้งนี้ ครูควรมีบทบาทในการช่วยคัดเลือกนักเรียนที่จะทำหน้าที่ช่วยเพื่อน จับคู่/จับกลุ่มนักเรียนช่วยตั้งวัตถุประสงค์ในการติว/ทำกิจกรรม ตลอดจนคอยเป็นที่ปรึกษาในการให้คำแนะนำ/ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา/วิธีการที่ใช้ และช่วยปรับแก้ไขเพิ่มเติมก่อนที่จะนำไปใช้โรงเรียนสามารถให้การสนับสนุนได้โดยอาจกำหนดให้มีช่วงเวลาในแต่ละวันที่ให้นักเรียนได้สอนกันเอง เช่น ช่วงเวลาหลังเลิกเรียนของทุกวันเป็นชั้นเรียนพิเศษของนักเรียน จัดสถานที่ และมีครูผู้ดูแล หรือสนับสนุนให้มีการจัดตั้งเป็นชมรมเพื่อนช่วยเพื่อน

3. กิจกรรมเสริมหลักสูตร คือ การจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียนในช่วงเช้าก่อนเข้าแถวหรือช่วงเย็นหลังโรงเรียนเลิก ในรูปแบบกิจกรรมชมรม โครงการประกวด/แข่งขัน/การแสดงออก กิจกรรมกลุ่มพัฒนาตน หรืองานต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างในการค้นหาศักยภาพ พัฒนาตนเอง และสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อสังคม เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง รู้ถึงศักยภาพของตนเองและรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยมีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

และนักเรียนร่วมกันพิจารณาเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมและตรงตามความต้องการของนักเรียน ทั้งนี้ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนเลือกอย่างหลากหลาย หรือเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบกิจกรรมเองเพื่อฝึกความรับผิดชอบ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา นอกจากนี้ โรงเรียนควรให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่จะใช้ในการศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเอง มีสถานที่และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเอื้อให้นักเรียนได้ใช้ประโยชน์ในการทำกิจกรรมเพื่อการพัฒนาตนเอง

4. กิจกรรมซ่อมเสริม เป็นการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมให้แก่นักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน เช่น เรียนอ่อน เรียนช้า เรียนไม่ทันเพื่อน ได้มีโอกาสเรียนเพิ่มเติมจากครูประจำวิชา โดยฝ่ายวิชาการหรือฝ่ายหลักสูตรของโรงเรียนหรือครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาจะเป็นผู้ประสานขอความร่วมมือจากครูประจำวิชา ก่อนให้นักเรียนเป็นผู้ติดต่อกับครูประจำวิชาอีกครั้งหนึ่ง เพื่อฝึกความรับผิดชอบ

5. การประสานความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน คือการที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษามีการติดต่อสื่อสารกับพ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียนเป็นระยะโดยการพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองโดยตรงติดต่อผ่านทางโทรศัพท์ทวิตเตอร์ไลน์ การเขียนรายงาน/การสื่อสารกับผู้ปกครองผ่านทางสมุดพก หรือช่องทางการติดต่อสื่อสารอื่นๆ เพื่อสื่อถึงความรู้สึกห่วงใยของครูที่มีต่อ นักเรียนเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนักเรียนเวลาอยู่ที่บ้านและที่โรงเรียน ช่วยให้ครูได้รู้จักและเข้าใจเด็กมากขึ้น ครูสามารถให้แนวทางกับผู้ปกครองหรือร่วมมือกันในการดูแลนักเรียนได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น

นอกจากนี้ โรงเรียนสามารถออกแบบกิจกรรม/โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างหลากหลาย อาทิ โครงการบ้านหลังเรียน กิจกรรมเข้าวัดพัฒนาจิต กิจกรรมดนตรีห่างไกลยาเสพติด โครงการวัยใสต้านภัยยาเสพติด กิจกรรมชุมนุมจิตอาสาต้านยาเสพติด กิจกรรมโรงเรียนสีขาวกิจกรรมประชุมเครือข่ายผู้ปกครอง การบรรยายความรู้แก่ผู้ปกครองเรื่อง “วิธีการเลี้ยงลูกอย่างไรจึงจะเป็นคนดีและมีความสุข” “การส่งเสริมและพัฒนาเด็ก Generation Z” โครงการเครือข่ายผู้ปกครองช่วยกัน-ส่งนักเรียนโครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำต้านยาเสพติด กิจกรรมอบรมนักเรียนแกนนำเพื่อนที่ปรึกษา กิจกรรมโครงการนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา กิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มนักเรียน การเข้าค่ายปรับบุคลิกภาพนักเรียน กิจกรรมอบรมพัฒนาทักษะสร้างความสุขแก่วัยรุ่น กิจกรรมพลังใจวัยทีน กิจกรรมรักให้เป็น กิจกรรมประจักษ์ ด้วยตา โครงการรอบรู้กับครูตำรวจ ค่ายพัฒนา EQ โครงการศึกษาการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงด้วยปรัชญาชาวบ้าน โครงการมอบทุนการศึกษา ทุนอาหารกลางวัน การจัดงานให้นักเรียนฯลฯ ทั้งนี้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการที่เน้นป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไข เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานและให้สถานศึกษาได้ประเมินตนเองประกอบด้วย (1) มีการให้คำปรึกษาเบื้องต้น (2) มีการจัดกิจกรรมซ่อมเสริม

(3) มีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างทันเหตุการณ์ (4) มีกิจกรรม และหรือการจัดการเรียนรู้ เพื่อป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา เช่น เพศศึกษา ประสิทธิภาพการเรียนรู้ตกต่ำผู้มีความสามารถพิเศษและผู้มีความต้องการพิเศษ ภาวะซึมเศร้า ภาวะทุพโภชนาการ ขาดแคลน ด้อยโอกาส การขาดทักษะทางสังคม การใช้จ่ายในทางที่ผิด สารเสพติด การกลั่นแกล้ง รังแกและการใช้ความรุนแรง การลักขโมย การหมกมุ่นกับเกม และการพนัน ฯลฯ (5) มีกิจกรรม ส่งเสริมการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มเพื่อนนักเรียนอย่างหลากหลาย ตามสภาพปัญหา เช่น เพื่อนช่วยเพื่อนเยาวชนแนะแนว พี่ดูแลน้อง ฯลฯ และ (6) นักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาได้รับการป้องกันช่วยเหลือแก้ไขให้มีพฤติกรรมดีขึ้น

สรุปได้ว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของครูประจำชั้น ให้ความสำคัญดูแลเอาใจใส่นักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็น นักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจตนเอง ในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงกลายเป็นนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหา และเป็นการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติได้ และมีการพัฒนาพฤติกรรมให้ดีขึ้นกว่าเดิมและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง

โรงเรียนสามารถออกแบบกิจกรรมโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้หลากหลาย อาทิ การให้บริการปรึกษาเบื้องต้น กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมซ่อมเสริมโครงการบ้านหลังเรียน กิจกรรมเข้าวัดพัฒนาจิต กิจกรรมโครงการนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา โครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำ ด้านยาเสพติด กิจกรรมดนตรีห่างไกลยาเสพติด กิจกรรมโรงเรียนสีขาว กิจกรรมประชุมเครือข่ายผู้ปกครอง กิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่ม นักเรียนการเข้าค่ายปรับบุคลิกภาพนักเรียน กิจกรรมพลังใจวัยทีน โครงการรอบรู้กับครูตำรวจ ค่ายพัฒนา EQ โครงการมอบทุนการศึกษา ทุนอาหารกลางวัน การจัดหางานให้นักเรียน เป็นต้น

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552: 21) กล่าวถึงการส่งต่อนักเรียน เป็นการดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลือ อย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น เนื่องจากการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียนในบางกรณี ที่ปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น หากปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลาม กลายเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข การส่งต่อแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

(1) การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือ นักเรียนได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่าย ปกครอง เป็นต้น

(2) การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่ง ต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558: ออนไลน์) กล่าวถึง การส่งต่อนักเรียน ว่าเป็นกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนที่ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาวิเคราะห์และพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สามารถดำเนินการส่งเสริมพัฒนา ช่วยเหลือ หรือแก้ไขปัญหานักเรียนได้โดยลำพัง จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น ครูแนะแนว ครูการศึกษาพิเศษ ครูประจำวิชา ฝ่ายปกครอง ฝ่ายกิจการนักเรียน นักจิตวิทยา จิตแพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ ฯลฯ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น เพราะหากปล่อยให้ปัญหานักเรียนเป็นบ่อเกิดของครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา หรือครูคนใดคนหนึ่งเพียงลำพังนักเรียนอาจไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ หรือความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่จนยากแก่การแก้ไข ทั้งนี้ ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการส่งต่อได้ตั้งแต่กระบวนการทำความเข้าใจกับนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือกระบวนการคัดกรองนักเรียนขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาของนักเรียนเป็นรายกรณีและ มีการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

ข้อสังเกตนักเรียนที่ควรส่งต่อ (สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. 2546: 28)

1. นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิม ไม่ดีขึ้น หรือแย่ลง แม้ว่าครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใดๆ
2. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือกับครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบแล้วไม่มาตามนัดอยู่เสมอ ให้ทำกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใดๆ เป็นต้น
3. ปัญหาของนักเรียนเป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความซับซ้อนของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

วิธีการส่งต่อนักเรียนสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การส่งต่อภายใน คือ การที่ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาส่งต่อนักเรียนไปยังครูที่สามารถให้การพัฒนาช่วยเหลือนักเรียนได้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูการศึกษาพิเศษ ครูพยาบาล ครูประจำวิชา ฝ่ายปกครอง ฝ่ายกิจการนักเรียน ฯลฯ และติดตามผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
2. การส่งต่อภายนอก คือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูแนะแนว หรือครูผู้รับผิดชอบ พิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีปัญหาของนักเรียนยากเกินกว่าศักยภาพของโรงเรียนที่จะดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ จึงประสานความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อดำเนินการส่งต่อนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาช่วยเหลือตามควรแก่กรณี มีการติดตามผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และรับนักเรียนกลับคืนจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป ทั้งนี้ วิธีการส่งต่อภายนอกสามารถดำเนินการได้ ดังนี้ (1) พิจารณาคัดเลือกแหล่งส่งต่อภายนอกที่เหมาะสม (2) ประสานความร่วมมือกับแหล่งส่งต่อและผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง (3) ส่งต่อนักเรียนพร้อมทั้งข้อมูลที่เป็น (4) ติดตามผลการให้ความช่วยเหลือเป็นระยะ และ (5) รับนักเรียนกลับคืนจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549: 33)

ขั้นตอนการส่งต่อนักเรียน (สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. 2546: 28)

1. ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาประสานครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อให้ทราบล่วงหน้าเพื่อจะได้เตรียมการในการช่วยเหลือนักเรียน

2. ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาสรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้นให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกการส่งต่อหรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนต่อทราบข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนและการทำงานก่อนหน้าที่จะช่วยเกิดความสะดวกในการวางแผนช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3. ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อโดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ระวังไม่ให้เด็กเกิดความรู้สึกผิด กังวล หรือโกรธ เป็นต้น แต่ให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการส่งต่อ เกิดความสบายใจและยินดียินดีรับการช่วยเหลือจากครูอื่นๆ เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา เป็นต้น

4. ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษานัดหมายวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่รับช่วยเหลือนักเรียนและส่งต่อนักเรียนเพื่อทั้งสองฝ่ายจะได้รับรู้วัน เวลา สถานที่ที่พบกัน

5. ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบความก้าวหน้าในการช่วยเหลือนักเรียนและความเปลี่ยนแปลงของนักเรียน

ทั้งนี้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการที่เน้นการส่งต่อนักเรียนที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาอย่างเป็นระบบและมีเครือข่ายสหวิชาชีพ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานและให้สถานศึกษาได้ประเมินตนเอง ประกอบด้วย เกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการที่การส่งต่อ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานและให้สถานศึกษาได้ประเมินตนเอง ประกอบด้วย (1) มีเครือข่ายการส่งต่อภายในและภายนอกโรงเรียน (2) มีการส่งต่อภายในและหรือภายนอกพร้อมข้อมูลผลการช่วยเหลือเบื้องต้น (3) มีการติดตาม ประเมินผล สรุปผล รายงานผลการส่งต่อ (4) มีการปรับปรุง พัฒนาการส่งต่ออย่างเป็นระบบ และ (5) มีเครือข่ายสหวิชาชีพที่มีการจัดตั้ง มีแผนดำเนินงาน และมีกิจกรรมการประสานงานการร่วมดำเนินงานป้องกัน แก้ไข ส่งเสริม ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การส่งต่อนักเรียน หมายถึง กระบวนการส่งนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือจากครูประจำชั้นที่ได้แก้ไขปัญหามาโดยวิธีการต่างๆ แล้ว แต่นักเรียนพฤติกรรมไม่ดีขึ้น จึงต้องดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ 1) การส่งต่อภายใน หมายถึง ครูประจำชั้นส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือไปยังครูที่สามารถ ให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ตามลักษณะ ของปัญหาได้แก่ ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา 2) การส่งต่อภายนอก หมายถึง การส่งนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ช่วยเหลือพัฒนา นักเรียน กรณีที่เกินความสามารถของโรงเรียน โดยครูแนะแนวเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อและ มีการรับทราบการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

การศึกษาการบริหารงานการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จากการค้นคว้าทางเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า มีเอกสารงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

วิชัย เจริญศรี (2546: 75-79) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเบญจมราชูทิศราชบุรีตัวแปรที่ศึกษาได้แก่การปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้านคือการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อนักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้แก่ครูที่ปรึกษาและนักเรียนของโรงเรียนเบญจมราชูทิศราชบุรีผลการวิจัยพบว่า 1) ครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากยกเว้นด้านการส่งต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ครูเพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาคครูเพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูเพศหญิงระบุว่ามีการปฏิบัติในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสูงกว่าครูเพศชาย 3) ครูที่ปรึกษาที่รับผิดชอบนักเรียนระดับชั้นต่างกันมีความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน 4) ครูที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมและจำแนกเป็น รายด้านไม่แตกต่างกัน

วิโรจน์ สุรสาคร (2550: 122) ได้วิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครปฐม พบว่า 1.สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่าทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ 1) การส่งเสริมและพัฒนา 2) การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข 3) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 4) การส่งต่อและ 5) การคัดกรองนักเรียน 2.ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครปฐม เป็นดังนี้ 1) สถานศึกษาควรจัดทำโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างต่อเนื่องและจัดสรรงบประมาณในการเยี่ยมบ้านนักเรียน 2) การจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครอง 3) สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลายและตรงกับความต้องการของนักเรียน 4) สถานศึกษาควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียน และ 5) ควรจัดการอบรมเพิ่มเติมความรู้และสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร

โชคชัย แสงสว่าง (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภพสันธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการปรับปรุงพัฒนา สรุปผล รายงาน และประชาสัมพันธ์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2) การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนดังกล่าวโดยภาพรวม ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ด้านการกำหนดทิศทางและกลยุทธ์ด้านการวางแผนระบบและแผนการบริหารงาน และด้านการปรับปรุง พัฒนา สรุปรายงานและประชาสัมพันธ์ ความคิดเห็นของผู้บริหารสูงกว่าครูทุกด้าน ส่วนด้านอื่นๆ มีความเห็นไม่แตกต่างกัน 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูมีความคิดเห็นเหมือนกัน ปัญหาสำคัญได้แก่ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติ การกำหนดมาตรฐานงานไม่ครอบคลุมและสูงเกินไป ขาดการวางระบบงาน ขาดการติดตามและนิเทศ สำหรับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบริหารงาน ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร การมีส่วนร่วมในการวางแผนมาตรฐาน การวางระบบ และการนิเทศติดตาม

สุภาพ อัยยะ (2552: 85-97) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) สภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 6) การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 7) การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 8) การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อวยชัย ศรีตระกูล (2552: 89-90) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย หลักการและแนวคิดในการบริหาร ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหาร ได้แก่ การกำหนดนโยบาย การส่งต่อนโยบาย การมีส่วนร่วมของบุคลากรและการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย การวางแผน การจัดโครงสร้างองค์กร การนำองค์กร การปฏิบัติการ การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล การปรับปรุงพัฒนาและการประสานงาน เมื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาสร้างรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและแนวคิดในการบริหาร 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหาร และ 3) กระบวนการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดโครงสร้างองค์กร การนำองค์กร การปฏิบัติการ การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล การปรับปรุงพัฒนา และการประสานงาน และรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

จุไรรัตน์ สุภาวหา (2553: 26) ได้วิจัยเรื่องการประเมินผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนหมื่นศรีประชาสรรค์ อำเภอสำโรงทาบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. บุคลากรโดยรวม จำแนกตามตำแหน่งการปฏิบัติงานในโรงเรียน มีความเห็นว่าการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนหมื่นศรีประชาสรรค์ อำเภอสำโรงทาบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งต่างกัน มีความเห็นว่าการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนหมื่นศรีประชาสรรค์ อำเภอสำโรงทาบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1 ใน 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยส่งเสริมระบบการดำเนินงาน ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิตจากการดำเนินงาน ภาพรวมไม่แตกต่างกัน 3. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนหมื่นศรีประชาสรรค์ อำเภอสำโรงทาบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1 มีปัญหาและข้อเสนอแนะมากที่สุดคือ ชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ต้อง

ช่วยกัน สอดส่องดูแลเอาใจใส่ในการดูแลพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กนักเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ถึงแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรมีการเยี่ยมบ้านนักเรียนบ่อยๆ เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้ปกครองและเสนอแนะแนวทางการดูแลนักเรียน ควรประชุมทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ถึงความร่วมมือกันในการดำเนินการดูแลนักเรียน ผู้บริหารควรมีการนิเทศครูบ่อยๆ สนับสนุนให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับกระบวนการให้คำปรึกษา จิตวิทยาพัฒนาการของวัยรุ่น ความรู้ ความเข้าใจในการใช้เครื่องมือ และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) เพื่อให้ครูใช้ความรู้ในการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การติดตามและกำกับนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง โรงเรียนควรมีมาตรการร่วมกันในการเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียน ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม และควรจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมบ่อยๆ

เรา ศรีวิชัย (2554: 164-165) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารงานของสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิผล ในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้าที่มีองค์ประกอบย่อย คือ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา การตอบสนองความต้องการของชุมชนและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน นโยบายของรัฐบาล นโยบายของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้เรียน ผู้บริหารและครู จรรยาบรรณวิชาชีพของครู จรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารและงบประมาณ สำหรับปัจจัยด้านกระบวนการประกอบด้วย การบริหารจัดการ หลักสูตรการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลด้านผลผลิต คือ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน และจากการประเมินรูปแบบการบริหารงานสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิผล ในจังหวัดนนทบุรี รูปแบบนี้มีประโยชน์ มีความสอดคล้องและความเป็นไปได้

ปานฤทัย บัวชุม (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในเขตอำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่ปรึกษา เพื่อศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจำแนกตามสถานภาพและประเภทโรงเรียน ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า 1) การดำเนินงานการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในเขตอำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาแต่ละตัวแปร ได้แก่ สถานภาพและประเภทโรงเรียนโดยรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน ปานกลาง 1 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการศึกษาสภาพและทิศทางการดำเนินงาน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านสรุปรายงานและประชาสัมพันธ์ 2) เมื่อการเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในเขตอำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพโดยรวมผู้บริหารและครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นมากกว่าครูที่ปรึกษา เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นมากกว่าครูที่ปรึกษาทุกด้าน จำแนกตามประเภท

ของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาส มีการดำเนินงานการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่าโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษามากกว่าโรงเรียนขยายโอกาส เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสมีการดำเนินงานการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่าโรงเรียนประถมศึกษา ส่วนโรงเรียนมัศึกษากับโรงเรียนขยายโอกาสไม่แตกต่างกัน

สุมาลี ทองงาม (2555: 152-154) ได้ศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนวัดโคกนอน สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร มีความสำคัญ มีวิธีการ และมีเครื่องมือที่หลากหลาย แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดจากตัวของนักเรียนเอง ปัญหาจากสภาพครอบครัวพ่อแม่และผู้ปกครอง ปัญหาในโรงเรียนเนื่องจากครู เพื่อนนักเรียน บรรยากาศในโรงเรียนและสภาพแวดล้อมทางสังคม โรงเรียนจำเป็นต้องบริหารจัดการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดใน 5 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ซึ่งวิธีการดังกล่าวเอื้อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำไป ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนานักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดโคกนอนสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร และเพื่อเป็นแนวทางแก่โรงเรียนในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันจะส่งผลดีต่อเยาวชนของประเทศชาติสืบไป

มานิช กุลนาแพง (2555: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงานและขนาดสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษา เปรียบเทียบความคิดของผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษา เกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 มีระดับปฏิบัติโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีระดับปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการปกป้องและการแก้ไขปัญหา และการส่งต่อแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) สถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ที่มีขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

กู๊ดแมน (Goodman et al. 2000: 534-539) ได้ทำการศึกษาการใช้ SDQ. (The Strengths and Difficulties Questionnaire) เพื่อการคัดกรองเด็กที่มีความผิดปกติทางจิตใจกับกลุ่มตัวอย่าง ในชุมชน เพื่อนำ SDQ. ไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการสำรวจหาเด็กที่มีสภาวะความผิดปกติทางจิตใจในชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามหลายกลุ่ม อาทิ ผู้ปกครอง ครู เยาวชน มีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องสมมติฐานของสภาวะความผิดปกติทางจิตใจ เช่น เห็นว่าเป็นสภาวะที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล เป็นการเคลื่อนไหวทางอารมณ์ของบุคคล สภาวะความแตกต่างของบุคคลนั้นประกอบด้วย พฤติกรรมส่วนบุคคล พวกพฤติกรรมอยู่ไม่สุข ไม่อยู่นิ่ง พวกซึมเศร้า และพวกที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อื่นๆ สภาพความแตกต่างของบุคคลพบว่า เป็นความกลัวเฉพาะอย่าง ความกลัวการถูกทอดทิ้ง และพฤติกรรมการกินที่ไม่พึงประสงค์ เป็นต้น การคัดกรองโดยใช้กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม SDQ. หลายๆ กลุ่มจากชุมชน ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

กลาสเซียร์ (Glazier. 2004: Abstract) ได้ศึกษาเรื่องการสำรวจทัศนคติของนักวิชาการการศึกษาสามัญในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและประสิทธิภาพด้านการยอมรับตนเองของนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในคณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ทัศนคติของครูนักวิชาการการศึกษาสามัญในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและประสิทธิภาพด้านการยอมรับตนเองของนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในคณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย ได้แก่ ตัวแทนของครูนักวิชาการการศึกษาสามัญในโรงเรียนประถมศึกษา Patrick Henry Elementary School ในเขตตอนใต้ของแคลิฟอร์เนีย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างของครูนักวิชาการการศึกษาสามัญ ซึ่งมีทัศนคติในด้านบวกต่อกระบวนการบริหารงานของคณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีแนวโน้มสูง ในการมองว่าตนเองมีศักยภาพในการทำงาน และมีความพร้อมที่จะจัดการกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงมากกว่า นอกจากนี้ ครูนักวิชาการการศึกษาสามัญในโรงเรียนประถมศึกษา Patrick Henry Elementary School ส่วนใหญ่มีทัศนคติ ที่ดีต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยงของพวกเขา และมีความเต็มใจที่จะทำการปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดการเรียนการสอนเพื่อที่จะช่วยให้นักเรียนเหล่านั้นดีขึ้น สุดท้ายมีข้อเสนอแนะให้ดำเนินการจัดการประเมินผลตามระดับชั้นเรียนเพื่อนำไปทำการวางแผนงานด้านการพัฒนาบุคลากร ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการบริหารงานของคณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา Patrick Henry Elementary School

เลกเกต (ธารา ประทีปรัตน์. 2551: 42; อ้างอิงจาก Leggett. 2004.) ได้ศึกษาการสำรวจผลกระทบของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการให้คำปรึกษาในชั้นเรียนแบบเน้นทักษะด้านการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา รูปแบบการวิจัยเป็นแบบกึ่งการทดลอง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 67 คนและครู 4 คน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองจะได้รับ การอบรมในโปรแกรมให้

คำปรึกษาแบบเน้นทักษะด้านการแก้ปัญหาสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง เป็นเวลา 11 สัปดาห์ ในขณะที่กลุ่มควบคุมจะไม่ได้รับการอบรม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับคำปรึกษาแบบเน้นทักษะด้าน การแก้ปัญหา ส่งผลทางบวกต่อการเรียนและการจัดโปรแกรมด้านการดูแลช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แก่นักเรียนอย่างเหมาะสมตามระดับอายุ จะมีผลช่วยให้กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการบริหาร จัดการและกระบวนการเรียนรู้ดีขึ้น ทำให้ชั้นเรียนที่สามารถใช้ทักษะการแก้ปัญหาในด้านบวก

เคนลี่ (พรณี เรณูหอม. 2552: 55; อ้างอิงจาก Kelly. 2004) ได้ศึกษาการประเมินผล การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการให้คำปรึกษาแบบเน้นความเข้าใจสำหรับโรงเรียน Jamaica School โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อสำรวจทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการ จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการให้คำปรึกษาแบบเน้นความเข้าใจในโรงเรียน Jamaican School และเพื่อสำรวจคุณลักษณะของการจัดโปรแกรมให้คำปรึกษาแบบเน้นความเข้าใจ ซึ่งได้รับการ เรียงรียงจากกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน เพื่อสังเกตว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างสภาพ การดำเนินงานด้านการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน Jamaican School แบบที่เป็น จริงในปัจจุบันกับแบบที่ความคาดหวัง การศึกษาครั้งนี้คือการใช้แบบประเมินตนเองเป็น แบบสอบถามเชิงบรรยาย โดยมีกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 420 คน จำแนกเป็นนักเรียน 151 คน ครู 130 คน ครูแนะแนว 44 คน อาจารย์ใหญ่ 37 คน และผู้ปกครอง 58 คน จากโรงเรียน 54 โรงเรียน โดยเป็นโรงเรียนในระดับอนุบาล 18 โรงเรียน โรงเรียนที่สอนทุกระดับชั้น/ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น 18 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา 18 โรงเรียน ทั่วทั้ง 3 เมืองของ จาไมกา ผลการศึกษา พบว่าเด็กในช่วงวัยเรียนของจาไมกาต้องเผชิญหน้ากับสภาพความจริง ซึ่งมีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการ อาชีพ และการพัฒนาด้านบุคลิกภาพ/สังคม ปัญหาสำคัญ ที่ถูกระบุโดยกลุ่มผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองว่าน่าจะมีผลกระทบในด้านลบมากที่สุด ต่อการประสบ ความสำเร็จของนักเรียน คือ การตายของบุคคลที่ใกล้ชิดด้วยโรคเอดส์ ความคิดวิตกกังวล ปัญหา จากทางบ้าน ความกลัวการล้มเหลวที่โรงเรียน และความกลัวการถูกชิงทรัพย์หรือคุกคามทางเพศ นอกจากนี้ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล ระหว่างสภาพการดำเนินงานด้านการจัดระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในโรงเรียน Jamaican School แบบที่เป็นจริงในปัจจุบันกับแบบที่เป็นความคาดหวัง ดังนั้น กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้ปกครองจึงต้องการให้เนื้องค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ในการจัดระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยให้คำปรึกษาแบบเน้นความเข้าใจในโรงเรียน Jamaican School ให้มากขึ้น บทสรุปสำหรับการศึกษานี้ พบว่าเด็กนักเรียนของโรงเรียน Jamaican School ต้องเผชิญหน้ากับความเป็นจริงซึ่งมีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการ ด้านอาชีพ และด้านการ พัฒนบุคลิกภาพ สังคมของพวกเขา กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้ปกครองยอมรับว่าการจัดระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้คำปรึกษาแบบเน้นความเข้าใจและพบว่ามีผลแตกต่างอย่างมี นัยสำคัญระหว่าง สภาพ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยให้คำปรึกษาแบบเน้นความเข้าใจ ที่เป็นจริงในปัจจุบันกับแบบที่เป็นความคาดหวัง โดยกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครอง ต่างก็แสดงความคิดเห็นว่า มีความปรารถนาให้มีการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้คำปรึกษาแบบเน้นความเข้าใจในโรงเรียน Jamaican School เป็นอย่างยิ่ง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สรุปได้ว่าสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปทำให้มีผลกระทบต่อนักเรียน เศรษฐกิจ สังคม ทำให้เกิดปัญหาหย่าร้างของครอบครัว เด็กและเยาวชนถูกทอดทิ้ง ขาดการดูแลเอาใจใส่ เด็กประสบปัญหาในการดำเนินชีวิต ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข การศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆ 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียน ซึ่งถือเป็นการบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากรด้านระบบดูแลช่วยเหลือ งานวิจัยดังกล่าวทำให้ได้ทราบถึงปัญหา แนวทางการแก้ไข้ปัญหา และแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ศึกษาในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษากาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัว เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัว เขต 1 โดยผ่านการแสดงความคิดเห็นของครูในสถานศึกษา โดยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัว เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 32 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 1,325 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัว เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางการสุ่มของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้นและมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling unit) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัว เขต 1 ออกตามขนาดของสถานศึกษา ได้สถานศึกษาขนาดเล็ก 12 แห่ง ขนาดกลาง 18 แห่ง ขนาดใหญ่ 2 แห่ง

ขั้นที่ 2 สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สถานศึกษา โดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน เพื่อให้ได้จำนวนสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง ขนาดละ 5 แห่ง ส่วนสถานศึกษาขนาดใหญ่มีเพียง 2 แห่งเท่านั้น จึงใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รวมทั้งสิ้น 12 แห่ง

ขั้นที่ 3 กำหนดกลุ่มตัวอย่างหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูของสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ตามโควตา (Quota Sampling) ขนาดละเท่าๆ กัน จำนวน 100 คน และกำหนดกลุ่มตัวอย่างหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูของสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 102 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 302 คน

ขั้นที่ 4 ทำการสุ่มอย่างง่ายครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ตามสัดส่วน (Proportion to size) ได้ผลดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขนาด โรงเรียน	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	โรงเรียน	ครู	โรงเรียน	ครู
เล็ก	วัดปราสาท	14	โรงเรียนที่ 1	14
เล็ก	วัดซองพลู	15	โรงเรียนที่ 2	15
เล็ก	ชุมชนวัดบางไกรใน	18	-	-
เล็ก	วัดฝาง	17	-	-
เล็ก	นุ้มประสงค์วิทยา	24	-	-
เล็ก	วัดโชติการาม	26	โรงเรียนที่ 3	26
เล็ก	วัดเชิงกระบือ	18	โรงเรียนที่ 4	18
เล็ก	วัดจันทร์ (ผาดไสวประชาอุทิศ)	18	-	-
เล็ก	วัดบางไกรนอก	15	-	-
เล็ก	ป่าไม้อุทิศ 9	16	-	-
เล็ก	วัดพุฒิปรางค์ปราโมทย์	19	-	-
เล็ก	วัดบางระโห่ง (ภิรมย์ศิริ)	27	โรงเรียนที่ 5	27
รวม				100
กลาง	ท่าทรายประชาอุปถัมภ์	21	-	-
กลาง	วัดสำโรง	22	-	-
กลาง	วัดปากน้ำ (พิบูลสงคราม)	37	-	-
กลาง	วัดทางหลวงโพธิ์ทอง	30	-	-
กลาง	วัดแจ้งศิริสัมพันธ์	39	โรงเรียนที่ 1	19
กลาง	กลาโหมอุทิศ	41	-	-
กลาง	มหาสวัสดิ์ (ราษฎร์บำรุง)	30	-	-
กลาง	วัดใหม่ผดุงเขต	32	-	-

ตาราง 2 (ต่อ)

ขนาด โรงเรียน	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	โรงเรียน	ครู	โรงเรียน	ครู
กลาง	ชุมชนวัดไทรมา	40	โรงเรียนที่ 2	20
กลาง	วัดบัวขวัญ (มีทิวทัศน์บึง)	41	-	-
กลาง	ชุมชนวัดสมรโกฏิ	36	-	-
กลาง	วัดท่าหนักใต้	43	โรงเรียนที่ 3	21
กลาง	อนุบาลบางกรวย(วัดศรีประวดี)	34	โรงเรียนที่ 4	17
กลาง	ไทยรัฐวิทยา ๕๕	47	โรงเรียนที่ 5	23
กลาง	วัดเฉลิมพระเกียรติ(พิบูลบำรุง)	61	-	-
กลาง	ทานสัมฤทธิ์วิทยา	52	-	-
กลาง	วัดลานนาบุญ	73	-	-
กลาง	ประชาอุปถัมภ์	69	-	-
รวม				100
ใหญ่	อนุบาลนนทบุรี	95	โรงเรียนที่ 1	28
ใหญ่	อนุราชประสิทธิ์	255	โรงเรียนที่ 2	74
รวม				102
รวม	32	1,325	32	302

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยปรับแนวคิดจากมานิช กุลนาแพง (2555: 45) ประกอบกับแนวคิดที่ได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาขอบข่ายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียน
2. ศึกษาแบบสอบถามงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

3. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) วิเคราะห์ผลคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ใน 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคอร์ท โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดเกณฑ์การให้ค่าคะแนนแต่ละระดับดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง ระดับการปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

วิธีการสร้างเครื่องมือ

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างเครื่องมือ
2. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ในการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. กำหนดโครงสร้างและนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรแต่ละตัว
5. กำหนดข้อคำถามในแบบสอบถาม
6. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อพิจารณาและปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
7. นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เกณฑ์ความคิดเห็นสอดคล้องต้องกัน (Index of Item-Objective congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ได้ที่มีเกณฑ์ค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00

8. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

9. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขจนมีความสมบูรณ์ ไปทดลองใช้ (Try out) กับครู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจให้คะแนนหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .884

10. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 12 โรงเรียน จำนวน 302 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามกับครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษานั้น

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 12 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 302 ชุด และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูโรงเรียนประถมศึกษา โดยขออนุญาตนัดวันเวลาในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง จากนั้นนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 291 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.00 เพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณค่าสถิติพื้นฐานและสถิติอ้างอิงเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทั้งในตอนต้นที่ 1 และตอนที่ 2

2. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา โดยใช้การคำนวณการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

3. วิเคราะห์การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครู ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม โดยใช้ t- test for independent samples

5. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และทดสอบรายคู่ตามวิธีของแอลเอสดี (LSD: The Least Significant Difference Method)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

- 1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)
- 1.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
- 1.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

- 2.1 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence, IOC)
- 2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

- 3.1 สมมติฐานข้อ 1 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test for independent samples)
- 3.2 สมมติฐานข้อ 2 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และทดสอบรายคู่ตามวิธีของแอลเอสดี (LSD: The Least Significant Difference Method)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้แก่ เพศ ตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครู และขนาดของโรงเรียน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และ หาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

2.1 วิเคราะห์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวม รายด้าน และรายข้อ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยจำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครู โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test for independent samples)

2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และทดสอบรายคู่ตามวิธีของแอลเอสดี (LSD: The Least Significant Difference Method)

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)
SD	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
df	แทน	ระดับชั้นแบ่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ค่าผลรวมกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสองของคะแนน (Mean of Squares)

F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็น
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 ได้แก่ เพศ ตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครู และขนาดของโรงเรียน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ ตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครู และขนาดของโรงเรียนของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	61	21.00
2. หญิง	230	79.00
รวม	291	100.00
ตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครู		
1. ครู	236	81.10
2. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	55	18.90
รวม	291	100.00
ขนาดของโรงเรียน		
1. ขนาดเล็ก	95	32.60
2. ขนาดกลาง	97	33.40
3. ขนาดใหญ่	99	34.00
รวม	291	100.00

จากตาราง 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 79.00 มีตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครู จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 81.10 และมีขนาดของโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

2.1 วิเคราะห์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 โดยรวม และรายด้าน โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ปรากฏผลดังตาราง 4

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 โดยรวม และรายด้าน

ด้านที่	การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.17	0.51	มาก
2	ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.99	0.58	มาก
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน	4.13	0.53	มาก
4	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.11	0.51	มาก
5	ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.12	0.52	มาก
รวม		4.10	0.42	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, $SD = 0.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.17$, $SD = 0.51$) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน ($\bar{X} = 4.13$, $SD = 0.53$) ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.12$, $SD = 0.52$) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 4.11$, $SD = 0.51$) และด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 3.99$, $SD = 0.58$)

วิเคราะห์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 โดยรวม และรายข้อ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ปรากฏผลดังตาราง 5-9

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยรวม และรายข้อ

ข้อที่	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1	โรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนและให้ความสำคัญ ในการดำเนินงานจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.29	0.77	มาก
2	ครูประจำชั้นศึกษาข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อให้มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น	4.19	0.85	มาก
3	ครูมีการใช้แบบประเมินเพื่อศึกษาพฤติกรรมนักเรียน	4.11	0.81	มาก
4	ครูมีข้อมูลด้านความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล และมีการจัดทำระเบียบสะสมของนักเรียน	4.22	0.79	มาก
5	ครูมีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียนเป็น ประโยชน์ในการส่งเสริม แก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง	4.16	0.79	มาก
6	ครูมีการจัดทำข้อมูลนักเรียนให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน	4.28	0.77	มาก
7	ครูมีการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลนักเรียน เป็นรายบุคคลอย่างหลากหลาย	4.08	0.74	มาก
8	ครูมีการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเครื่องมือและ วิธีการที่หลากหลาย ตามหลักวิชาการ	4.09	0.68	มาก
รวม		4.17	0.51	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้านการรู้จักนักเรียน
เป็นรายบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, $SD = 0.51$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ใน
ระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือโรงเรียนมีการส่งเสริม
สนับสนุนและให้ความสำคัญในการดำเนินงานจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.29$,
 $SD = 0.77$) ครูมีการจัดทำข้อมูลนักเรียนให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.28$, $SD = 0.77$) และ
ครูมีข้อมูลด้านความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคลและมีการจัดทำระเบียบสะสมของนักเรียน
($\bar{X} = 4.22$, $SD = 0.79$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ครูมีการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล
นักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างหลากหลาย ($\bar{X} = 4.08$, $SD = 0.74$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1
ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวม และรายข้อ

ข้อที่	ด้านการคัดกรองนักเรียน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1	โรงเรียนมีการกำหนดเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนที่ชัดเจน	4.04	0.92	มาก
2	โรงเรียนมีการคัดกรองนักเรียนโดยพิจารณาจากข้อมูล หลายๆ ด้าน	3.97	0.90	มาก
3	ครูมีการพิจารณาจัดกลุ่มนักเรียน โดยพิจารณาข้อมูลที่ เกี่ยวกับตัวนักเรียน	4.10	0.93	มาก
4	โรงเรียนมีการคัดกรองนักเรียน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา	3.89	0.96	มาก
5	ครูมีแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) ในการคัดกรอง จัดกลุ่มนักเรียน	4.02	0.85	มาก
6	ครูจัดกลุ่มนักเรียน เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสม ในการช่วยเหลือและดูแลนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหา และความต้องการ	3.98	0.84	มาก
7	โรงเรียนมีการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์ พฤติกรรมนักเรียนในการจัดกลุ่มนักเรียน	3.86	0.86	มาก
8	ครูมีการเก็บผลการคัดกรองของนักเรียนเป็นความลับ โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา	4.13	0.74	มาก
รวม		3.99	0.58	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, $SD = 0.58$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือครูมีการเก็บผลการคัดกรอง ของนักเรียน เป็นความลับ โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา ($\bar{X} = 4.13$, $SD = 0.74$) ครูมีการพิจารณา จัดกลุ่มนักเรียน โดยพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน ($\bar{X} = 4.10$, $SD = 0.93$) และโรงเรียน มีการกำหนดเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.92$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อย ที่สุดคือ โรงเรียนมีการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียน ในการจัดกลุ่ม นักเรียน ($\bar{X} = 3.86$, $SD = 0.86$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1
ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยรวม และรายข้อ

ข้อที่	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1	ครูมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.22	0.86	มาก
2	ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง	4.13	0.82	มาก
3	ครูจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตและ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.20	0.81	มาก
4	ครูมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงมาเป็นกลุ่มปกติ	3.95	0.79	มาก
5	ครูมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนกลุ่มปัญหา มาเป็นกลุ่มปกติ	4.00	0.83	มาก
6	โรงเรียนมีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน และจัดประชุม ผู้ปกครองนักเรียน	4.12	0.90	มาก
7	ครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูมและเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อส่งเสริม และพัฒนานักเรียน	4.29	0.79	มาก
8	ครูสนับสนุนนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง/ปัญหา ให้มีคุณภาพ มากขึ้น ตามมาตรฐานที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง	4.15	0.72	มาก
รวม		4.13	0.53	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้านการส่งเสริมและ
พัฒนาเด็กนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, $SD = 0.53$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ใน
ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือครูมีการจัดกิจกรรมโฮม
รูมและเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน ($\bar{X} = 4.29$, $SD = 0.79$) ครูมีความพร้อม
ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน ($\bar{X} = 4.22$, $SD = 0.86$) และครูจัดกิจกรรมเสริมสร้าง
ทักษะการดำรงชีวิตและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 4.20$, $SD = 0.81$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด
คือ ครูมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงมาเป็นกลุ่มปกติ ($\bar{X} = 3.95$, $SD = 0.79$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวม และรายข้อ

ข้อที่	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1	ครูให้คำปรึกษาเบื้องต้น และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อย่างหลากหลาย	4.22	0.76	มาก
2	ครูให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน	4.12	0.84	มาก
3	ครูมีการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนกลุ่ม เสี่ยง/ปัญหา อย่างใกล้ชิด	4.07	0.88	มาก
4	ครูจัดกิจกรรมซ่อมเสริมให้กับนักเรียน	4.18	0.81	มาก
5	ครูจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ของนักเรียน	3.96	0.84	มาก
6	ครูหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหาของ นักเรียน สร้างภูมิคุ้มกัน ไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจน กลายเป็นปัญหาของสังคม	4.11	0.82	มาก
7	ครูมีการใช้เครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหา อย่างหลากหลาย	4.19	0.73	มาก
8	ครูทำบันทึกการพัฒนา การป้องกันหรือการแก้ไขปัญหา ของนักเรียน	4.05	0.81	มาก
รวม		4.11	0.51	มาก

จากตาราง 8 พบว่า ระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้านการป้องกันและ
แก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, $SD = 0.51$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ใน
ระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือครูให้คำปรึกษาเบื้องต้น
และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย ($\bar{X} = 4.22$, $SD = 0.76$) ครูมีการใช้เครื่องมือในการ
ป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างหลากหลาย ($\bar{X} = 4.19$, $SD = 0.73$) และครูจัดกิจกรรมซ่อมเสริม
ให้กับนักเรียน ($\bar{X} = 4.18$, $SD = 0.81$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ครูจัดกิจกรรมเสริม
หลักสูตร เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน ($\bar{X} = 3.96$, $SD = 0.84$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1
ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยรวม และรายข้อ

ข้อที่	ด้านการส่งต่อนักเรียน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1	ครูทราบปัญหาที่แท้จริงของนักเรียน เพื่อนำไปรับการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา	4.03	0.79	มาก
2	ครูมีการประชุมปรึกษาปัญหาของนักเรียนเป็นรายกรณี เพื่อส่งต่อไปรับการช่วยเหลือ	4.11	0.77	มาก
3	ครูร่วมมือแก้ไขปัญหานักเรียนในเบื้องต้น	4.23	0.71	มาก
4	ครูประจำชั้นส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปให้ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดตามลักษณะของปัญหา	4.16	0.74	มาก
5	ครูประจำชั้นมีการบันทึกการส่งต่อนักเรียนและแจ้งให้ผู้ปกครองรับทราบการส่งต่อนักเรียน	4.23	0.69	มาก
6	กระบวนการส่งต่อนักเรียนภายนอก ดำเนินการโดยครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา	4.18	0.82	มาก
7	ครูส่งต่อนอกนักเรียนที่มีปัญหาไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านช่วยเหลือแก้ไขปัญหา	4.09	0.80	มาก
8	ครูมีการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนที่อยู่ในความดูแลของผู้เชี่ยวชาญ	3.98	0.90	มาก
รวม		4.12	0.52	มาก

จากตาราง 9 พบว่า ระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, $SD = 0.52$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือครูประจำชั้นมีการบันทึกการส่งต่อนักเรียนและแจ้งให้ผู้ปกครองรับทราบการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.23$, $SD = 0.69$) ครูร่วมมือแก้ไขปัญหานักเรียนในเบื้องต้น ($\bar{X} = 4.23$, $SD = 0.71$) และกระบวนการส่งต่อนักเรียนภายนอก ดำเนินการโดยครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา ($\bar{X} = 4.18$, $SD = 0.82$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ครูมีการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนที่อยู่ในความดูแลของผู้เชี่ยวชาญ ($\bar{X} = 3.98$, $SD = 0.90$)

2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครู โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test for independent samples) ปรากฏผลดังตาราง 10

ตาราง 10 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมและรายด้าน

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ครู (n = 236)		หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ (n = 55)		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.16	.51	4.23	.52	.86	.38
ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.98	.58	4.07	.59	1.10	.26
ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.12	.51	4.16	.60	.44	.65
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.10	.49	4.13	.59	.27	.78
ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.10	.51	4.20	.57	1.22	.22
รวม	4.09	.41	4.16	.49	1.01	.31

จากตาราง 10 พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีตำแหน่งในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และทดสอบรายคู่ตามวิธีของแอลเอสดี (LSD: The Least Significant Difference Method)

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 โดยจำแนก
ตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน						
	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	2	1.170	.585	2.205	.112
	ภายในกลุ่ม	288	76.406	.265		
	รวม	290	77.576			
ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	.491	.245	.719	.488
	ภายในกลุ่ม	288	98.274	.341		
	รวม	290	98.765			
ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.374	.687	2.454	.088
	ภายในกลุ่ม	288	80.649	.280		
	รวม	290	82.023			
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	2	.640	.320	1.222	.296
	ภายในกลุ่ม	288	75.424	.262		
	รวม	290	76.064			
ด้านการส่งต่อนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	.152	.076	.277	.758
	ภายในกลุ่ม	288	79.066	.275		
	รวม	290	79.218			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	.325	.163	.890	.412
	ภายในกลุ่ม	288	52.634	.183		
	รวม	290	52.960			

จากตาราง 11 พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเพื่อเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยจำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครูและขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางการสุ่มของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้นและมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling unit) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .884 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test for independent samples) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way ANOVA) และทดสอบรายคู่ตามวิธีของแอลเอสดี (LSD: The Least Significant Difference Method)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 สรุปผลโดยรวมและรายด้าน ได้ดังนี้

1. ระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการคัดกรองนักเรียน

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ โรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนและให้ความสำคัญในการดำเนินงานจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูมีการจัดทำข้อมูลนักเรียนให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน และครูมีข้อมูลด้านความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคลและมีการจัดทำระเบียบสะสมของนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ครูมีการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างหลากหลาย

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือครูมีการเก็บผลการคัดกรองของนักเรียนเป็นความลับ โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา ครูมีการพิจารณาจัดกลุ่มนักเรียน โดยพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน และโรงเรียนมีการกำหนดเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนที่ชัดเจน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ โรงเรียนมีการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนในการจัดกลุ่มนักเรียน

1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูมและเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ครูมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และครูจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตและ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ครูมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงมาเป็นกลุ่มปกติ

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือครูให้คำปรึกษาเบื้องต้น และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย ครูมีการใช้เครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างหลากหลาย และครูจัดกิจกรรมซ่อมเสริมให้กับนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ครูจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน

1.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือครูประจำชั้นมีการบันทึกการส่งต่อนักเรียนและแจ้งให้ผู้ปกครองรับทราบการส่งต่อนักเรียน ครูร่วมมือแก้ไขปัญหาของนักเรียนในเบื้องต้น และกระบวนการส่งต่อนักเรียนภายนอก ดำเนินการโดยครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ครูมีการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนที่อยู่ในความดูแลของผู้เชี่ยวชาญ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครู และขนาดของโรงเรียน พบว่า

2.1 บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีตำแหน่งในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลวิจัยครั้งนี้สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ผู้วิจัยได้นำประเด็นต่างๆ ที่สำคัญมาอภิปรายโดยรวมและรายด้านดังนี้

1. ระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการคัดกรองนักเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเป็นกระบวนการสำคัญที่เกี่ยวกับกระบวนการที่โรงเรียนให้ความดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน โดยวิธีการและเครื่องมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบด้วยความร่วมมือ และประสานงานกับบุคลากรทั้งในโรงเรียนและหน่วยงาน หรือบุคลากรภายนอกโรงเรียน ในการส่งเสริมพฤติกรรมนักเรียนที่ดี ป้องกัน และแก้ไขพฤติกรรม ที่ไม่พึงปรารถนาชัดเจน โดยมีครูประจำชั้นดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมือกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายใน และภายนอก โดยการส่งเสริม การป้องกันและการแก้ไขในการดำเนินงาน (ไพโรจน์ ต้นสุข. 2552: 11) โดยมุ่งหวังเพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความปลอดภัย และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขสอดคล้องกับงานวิจัยของปานฤทัย บัวชุม (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในเขตอำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่ปรึกษา ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า การดำเนินงานการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในเขตอำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และงานวิจัยของมาโนช กุลนาแพง (2555: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงานและขนาดสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษา เปรียบเทียบความคิดของผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษา เกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 มีระดับปฏิบัติโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากครูมีการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว มีเอกสารที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับธงชาติ วงศ์สุวรรณ (2553: 201-202) ได้สรุปว่า วิธีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของครูที่ปรึกษา/ ครูประจำชั้นมี 5 วิธีการ คือการ

สังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน ผลงานนักเรียน และเอกสารหลักฐานอื่นๆ และการทดสอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพ อัยยะ (2552: 85-97) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากครู มีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์สรุปผลเพื่อจัดกลุ่มนักเรียน หาวิธีการที่เหมาะสมในการช่วยเหลือ และดูแลนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการมากที่สุด ทั้งด้านความสามารถของนักเรียน ด้านสุขภาพนักเรียน ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจสอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552: 19) ได้สรุปว่าการคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเพื่อเป็นประโยชน์ในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นอย่างถูกต้องและรวดเร็ว เช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558: ออนไลน์) ได้สรุปว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่รวบรวมได้จากการใช้เครื่องมือ การใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มาพิจารณาว่าข้อมูลมีความสอดคล้องหรือมีแนวโน้มไปในทางใดมากที่สุด เพื่อจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่มตามเกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนกำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของมานิช กุลนาแพง (2555: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่าการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 มีระดับปฏิบัติด้านการคัดกรองนักเรียนอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ทุกคนมีคุณภาพมากขึ้นและพัฒนาได้เต็มศักยภาพอยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาสอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552: 19) ได้สรุปว่าการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา กลุ่มพิเศษ ให้มีคุณภาพมากขึ้นและพัฒนาได้เต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มปัญหา และเป็นการช่วยเหลือให้นักเรียนในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาเป็นกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่คาดหวังต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของวิโรจน์ สุรสาคร (2550: 122) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครปฐม พบว่า 1. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครปฐม ด้านการส่งเสริมและพัฒนาอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชัย เจริญศรี (2546: 75-79) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเบญจมราชูทิศราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ปรึกษา มีความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งเสริมนักเรียนอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยให้นักเรียนสร้างปัญหาต่อตนเองและผู้อื่นโดยการประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหา บุคลิกลักษณะ และสภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งโรงเรียนสามารถออกแบบกิจกรรมโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558: 36-39) ได้สรุปว่า การป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน คือการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยให้นักเรียนสร้างปัญหาต่อตนเองและผู้อื่น มีการให้บริการปรึกษาเบื้องต้น ตลอดจนการประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหา บุคลิกลักษณะ และสภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละคน เช่นเดียวกับนันท์นิ์ เครือจันทร์ (2551: 70) ได้สรุปว่าการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและการคัดกรองนักเรียน ซึ่งหากครู ที่ปรึกษาพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือที่เหมาะสมกับลักษณะของปัญหา โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อช่วยให้นักเรียนมีคุณภาพและเป็นคนดีของสังคมต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพ อัยยะ (2552: 85-97) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ด้านการป้องกันและแก้ปัญหายังอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการกระบวนการวิเคราะห์และพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สามารถดำเนินการส่งเสริมพัฒนา ช่วยเหลือ หรือแก้ปัญหานักเรียนได้โดยลำพัง จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งการส่งต่อภายใน คือ การที่ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาส่งต่อนักเรียนไปยังครูที่สามารถ ให้การพัฒนาช่วยเหลือนักเรียนได้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ตลอดจนการส่งต่อภายนอก คือ การที่คณะกรรมการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูแนะแนว หรือครูผู้รับผิดชอบ พิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีปัญหานักเรียนยากเกินกว่าศักยภาพของโรงเรียนที่จะดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ จึงประสานความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อดำเนินการส่งต่อนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาช่วยเหลือตามควรแก่กรณี มีการติดตามผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และรับนักเรียนกลับคืนจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558: ออนไลน์) ได้สรุปว่าการส่งต่อนักเรียนเป็นกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนที่ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาวิเคราะห์และพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สามารถดำเนินการส่งเสริมพัฒนา ช่วยเหลือ หรือแก้ปัญหานักเรียนได้โดยลำพัง จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น ครูแนะแนว ครูการศึกษาพิเศษ ครูประจำวิชา ฝ่ายปกครอง ฝ่ายกิจการนักเรียน

นักจิตวิทยา จิตแพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ ฯลฯ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น เช่นเดียวกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552: 21) ได้สรุปว่า การส่งต่อนักเรียนเป็นการดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น เนื่องจากการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของนักเรียนในบางกรณีที่ปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น หากปล่อยให้ป็นหน้าที่ของครูที่ปรึกษา หรือครูคนใดคนหนึ่งความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไขสอดคล้องกับงานวิจัยของมาโนช กุลนาแพง (2555: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ด้านการส่งต่อนักเรียนมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยจำแนกตาม ตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครู และขนาดของโรงเรียน พบว่า

2.1 บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีตำแหน่งในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องจากไม่ว่าจะเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือครูมีความมุ่งหวังในการ ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมพฤติกรรม การเรียนที่ดี ป้องกัน และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาชัดเจนจึงทำให้ตัวแปรนี้ไม่ส่งผลต่อความ คิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของจุไรรัตน์ สุภาวหา (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องผลการประเมินผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนหมื่นศรีประชาสรรค์ อำเภอสำโรงทาบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งต่างกัน มีความเห็นว่า การดำเนินงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนหมื่นศรีประชาสรรค์ อำเภอสำโรงทาบ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ใน 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยส่งเสริมระบบการดำเนินงาน ด้านกระบวนการ ดำเนินงาน และด้านผลผลิตจากการดำเนินงาน ภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้กับโรงเรียนทุกแห่งในสังกัด สามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดมาตรการ สนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียนเน้นกิจกรรม พัฒนาป้องกันและแก้ปัญหาเพื่อให้นักเรียนทุกคน

ได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครู ผู้ปกครอง หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคม ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ต่างก็รับนโยบายการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาปฏิบัติ และดำเนินการตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด มีการดำเนินการที่เป็นกระบวนการดูแลนักเรียนอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและยั่งยืนสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพ อัยยะ (2552: 85-97) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมาโนช กุลนาแพง (2555: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ที่มีขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สมควรมีการมีการเสริมสร้างการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยครูมีการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างหลากหลาย

1.2 สมควรมีการเสริมสร้างการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนด้านการคัดกรองนักเรียน โดยโรงเรียนอาจมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนในการจัดกลุ่มนักเรียน

1.3 สมควรมีการเสริมสร้างการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยครูมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงมาเป็นกลุ่มปกติ

1.4 สมควรมีการเสริมสร้างการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห โดยมีการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และเทคนิคการให้คำปรึกษานักเรียน อาจมีการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ทางด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาอบรมให้ความรู้ หรืออาจจัดทำคู่มือการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครูได้ศึกษาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

1.5 สมควรมีการเสริมสร้างการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนด้านการส่งต่อนักเรียน โดยโรงเรียนควรให้เวลาครูมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ ในขณะที่นักเรียนอยู่ในความดูแลช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญ และควรมีการวิจัยเพื่อหาองค์ความรู้มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนโดยใช้ตัวแปรอื่น เช่น อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

2.2 ควรศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนจากกลุ่มตัวอย่างในระดับมัธยมศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโอกาสต่อไป

2.3 ควรศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนโดยใช้วิจัยในรูปแบบต่างๆ เช่น การหาความสัมพันธ์ การศึกษาเป็นรายกรณี หรือการศึกษาเชิงประเมิน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิตติศักดิ์ จุลมณฑล. (2554). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. งานนิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: บัค พอยท์.
- จุฑามณี เกษสุวรรณ. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จุไรรัตน์ สุภาวหา. (2553). การประเมินผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนหมื่นศรีประชาสรรค์ อำเภอสำโรงทาบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนคร เขต 1. วารสารวิชาการ. 10(2): 26-35.
- โชคชัย แสงสว่าง. (2552). การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- ฐานิยา งามศิริ. (2553). การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทองศักดิ์ บุญมี. (2555). ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- ธงชาติ วงษ์สุวรรณ. (2553). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ ปรัช.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ธารา ประทีปรัตน์. (2551). สภาพและปัญหาการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. ถ่ายเอกสาร.
- นันท์นภี เครือจันทร์. (2551). การวิเคราะห์บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2558). การแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียน. สงขลา: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.
- ประชุม ปิ่นสกุล. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. ถ่ายเอกสาร.
- ประดับ บุญธรรม. (2551). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี: พหุกรณีศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปานฤทัย บัวชุม. (2554). การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในเขตอำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม. ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครพนม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครพนม. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณี เรณูหอม. (2552). การศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 2. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรจน์ ต้นสุข. (2552). การดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาระยอง. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- มนูญ รมแก้ว. (2553). สภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ยะลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. ถ่ายเอกสาร.
- มานิช กุลนาแพง. (2555). ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. ถ่ายเอกสาร.
- เรขา ศรีวิชัย. (2554). รูปแบบการบริหารงานสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ ในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ปรัช.ด. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม. ถ่ายเอกสาร.
- ลักขณา รักเถาว์. (2555). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบในการเรียน ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ วิธี STAD กับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู. ปริญญาโท คศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วิชัย เจริญศรี. (2546). การศึกษาการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ราชบุรี. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนัก. (2552). เอกสารสรุปย่อองค์ความรู้สำหรับการพัฒนา
ทีมงานขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อการก้าวอย่างยั่งยืน ปี 2552
เทคนิคและแนวทางการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting). กรุงเทพฯ:
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- (2552). เอกสารสรุปย่อองค์ความรู้สำหรับการพัฒนาทีมงานขับเคลื่อนระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนเพื่อการก้าวอย่างยั่งยืน ปี 2552 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการ
แนวคิด และทิศทางการดำเนินงาน. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- วิโรจน์ สุรสาคร. (2550). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา
สังกัดเทศบาลนครนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- ศึกษานิเทศก์, กระทรวง. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.
กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). หลักการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บুদ্ধ พอยท์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). เอกสารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ. ถ่ายเอกสาร.
- (2552). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการแนวคิด และทิศทางการดำเนินงาน.
กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1. (2553). 4 กลยุทธ์ 16 จุดเน้น
สู่การบริหารจัดการศึกษา. ออนไลน์.
- (2558). ทำเนียบสถานศึกษา ข้อมูลสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี
เขต 1 ปีการศึกษา 2558. นนทบุรี: พี.พี.เอส กิจเจริญ.
- สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. (2546). คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 -4
(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6). กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สุขภาพจิต, กรม. (2551). คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 - ช่วงชั้นที่ 4
(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6) โครงการพัฒนาเครือข่ายพิทักษ์เด็กจากความรุนแรง.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุนทร โคตรบรรเทา (2554). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- สุภาพ อัยยะ. (2552). สภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(บริหารการศึกษา). เลย: คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. ถ่ายเอกสาร.

- สุมาลี ทองงาม. (2555). การบริการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดโคกนอน
สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2556). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิวันทนา แสนทวี. (2551). คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ
โรงเรียนโคกสูงวิทยา จังหวัดลพบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อวยชัย ศรีตระกูล. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา.
วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 15(4): 77-87.
- อะหมัด หลีสันมะหมัด. (2555). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา
อำเภอสิงหนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. ถ่ายเอกสาร.
- อินทรา หิรัญสาย. (2553). การบริหารการศึกษา. ออนไลน์.
- Geroge R. Terry. (1997). *Principles of Management*. Illinois: Richard D. Irwin, Inc.
- Glazier, Shana Yvette. (2004). *General educators' perceptions of at-risk students and
Selfperceive defficacy in relationship to participation in a student assistanceteam model.*
from, <http://www.od.arc.nrru.ac.th/dao/detail.nsp>.
- Goodman. Robert; et al. (2000). Using the Strengths and Difficulties Questionnaire
(SDQ) to Screen for child Psychiatric in a Community Sample.
British Journal of Psychiatry. 177(6): 534-539.
- Peter F. Drucker. (1979). *Management: Tasks, Responsibility, Practices*.
London: Pan Book Ltd. 1979: 9.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำสารนิพนธ์ในระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งคาดว่าจะประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครู และผู้ที่ให้ความสนใจโดยทั่วไป คำตอบของท่านมีคุณค่าอย่างยิ่งต่องานวิจัย ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลที่รับจากท่านไว้เป็นความลับ โดยจะนำไปใช้เพื่อสรุปผลการวิจัยเป็นภาพรวมเท่านั้น ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงและสมบูรณ์จะช่วยให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความถูกต้อง ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของท่านอย่างรอบคอบให้ครบทุกข้อ

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน มีจำนวน 5 หน้า

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) มีจำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีจำนวน 40 ข้อ

นางสาวพิมพ์พร เปรมศิริ

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าคำตอบที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. ตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครู

☐ ครู
☐ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

3. ขนาดของโรงเรียน

☐ ขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียนน้อยกว่า 300 คน)
☐ ขนาดกลาง (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 300 – 599 คน)
☐ ขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 600 – 1,499 คน)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา

คำชี้แจง ขอให้ท่านอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วพิจารณาว่าท่านมีความคิดเห็นต่อข้อความนั้นอย่างไร
โดยทำเครื่องหมาย ☐ ล้อมรอบตัวเลขในช่องตัวเลือกเพียงข้อละ 1 แห่ง

ข้อ	การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา	ระดับปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล						
1.	โรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนและให้ความสำคัญ ในการดำเนินงานจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล					
2.	ครูประจำชั้นศึกษาข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อให้มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น					
3.	ครูมีการใช้แบบประเมินเพื่อศึกษาพฤติกรรมนักเรียน					
4.	ครูมีข้อมูลด้านความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล และมีการจัดทำระเบียบสะสมของนักเรียน					
5.	ครูมีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม แก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง					
6.	ครูมีการจัดทำข้อมูลนักเรียนให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน					
7.	ครูมีการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล อย่างหลากหลาย					
8.	ครูมีการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเครื่องมือและ วิธีการที่หลากหลาย ตามหลักวิชาการ					
ด้านการคัดกรองนักเรียน						
9.	โรงเรียนมีการกำหนดเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนที่ชัดเจน					
10.	โรงเรียนมีการคัดกรองนักเรียนโดยพิจารณาจากข้อมูล หลายๆ ด้าน					
11.	ครูมีการพิจารณาจัดกลุ่มนักเรียน โดยพิจารณาข้อมูล ที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน					
12.	โรงเรียนมีการคัดกรองนักเรียน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา					

ข้อ	การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา	ระดับปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการคัดกรองนักเรียน (ต่อ)						
13.	ครูมีแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) ในการคัดกรอง จัดกลุ่มนักเรียน					
14.	ครูจัดกลุ่มนักเรียน เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมในการช่วยเหลือ และดูแลนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการ					
15.	โรงเรียนมีการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์ พฤติกรรมนักเรียนในการจัดกลุ่มนักเรียน					
16.	ครูมีการเก็บผลการคัดกรองของนักเรียนเป็นความลับ โดยเฉพาะ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา					
ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน						
17.	ครูมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน					
18.	ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง					
19.	ครูจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตและกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน					
20.	ครูมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงมาเป็นกลุ่มปกติ					
21.	ครูมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนกลุ่มปัญหามาเป็นกลุ่มปกติ					
22.	โรงเรียนมีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน และจัดประชุม ผู้ปกครองนักเรียน					
23.	ครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูมและเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อส่งเสริม และพัฒนานักเรียน					
24.	ครูสนับสนุนนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง/ปัญหา ให้มีคุณภาพ มากขึ้น ตามมาตรฐานที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง					
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา						
25.	ครูให้คำปรึกษาเบื้องต้น และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อย่างหลากหลาย					
26.	ครูให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน					
27.	ครูมีการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน กลุ่มเสี่ยง/ปัญหา อย่างใกล้ชิด					

ข้อ	การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา	ระดับปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา (ต่อ)						
28.	ครูจัดกิจกรรมซ่อมเสริมให้กับนักเรียน					
29.	ครูจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ของนักเรียน					
30.	ครูหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน สร้างภูมิคุ้มกัน ไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหา ของสังคม					
31.	ครูมีการใช้เครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหา อย่างหลากหลาย					
32.	ครูทำบันทึกการพัฒนา การป้องกันหรือการแก้ไขปัญหา ของนักเรียน					
ด้านการส่งต่อนักเรียน						
33.	ครูทราบปัญหาที่แท้จริงของนักเรียน เพื่อนำไปรับการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา					
34.	ครูมีการประชุมปรึกษาปัญหาของนักเรียนเป็นรายกรณี เพื่อส่งต่อไปรับการช่วยเหลือ					
35.	ครูร่วมมือแก้ไขปัญหาของนักเรียนในเบื้องต้น					
36.	ครูประจำชั้นส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปให้ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ตามลักษณะของปัญหา					
37.	ครูประจำชั้นมีการบันทึกการส่งต่อนักเรียนและแจ้งให้ผู้ปกครอง รับทราบการส่งต่อนักเรียน					
38.	กระบวนการส่งต่อนักเรียนภายนอก ดำเนินการโดยครู แนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา					
39.	ครูส่งต่อนายนอกนักเรียนที่มีปัญหาไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ช่วยเหลือแก้ไขปัญหา					
40.	ครูมีการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนที่อยู่ในความดูแล ของผู้เชี่ยวชาญ					

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. อาจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุศิริรักษ์ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.จันทร์ศมภ์ ภูติอริวัฒน์ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. นางนันทิชา พูลสวัสดิ์ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อ.เมือง จ.นนทบุรี
5. นางจรรุ จิตติสุริยรักษ์ นักวิชาการศึกษาคำนาฏการพิเศษ
กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1
อ.เมือง จ.นนทบุรี

ภาคผนวก ค

หนังสือราชการ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 0519.12/ ๒10๒

วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน 2559

เรื่อง ขอเชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวพิมพ์พร เปรมศิริธร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1” โดยมี เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 087 196 1976

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวพิมพ์พร เปรมศิริธร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางสาวพิมพ์พร เปรมศิริธร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 0519.12/ ๒10๕

วันที่ 16 พฤศจิกายน 2559

เรื่อง ขออนุญาตบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวพิมพ์พร เปรมหิรัญ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครบุรี เขต 1” โดยมี เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.จันทร์ศม ภูติอริยวัฒน์ เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 087 196 1976

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวพิมพ์พร เปรมหิรัญ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางรัช ๑ -

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 0519.12/ ๒1๐ ๕

วันที่ 16 พฤศจิกายน 2559

เรื่อง ขอเชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวพิมพ์พร เปรมหิรัญ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญาณนิพนธ์ เรื่อง “การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1” โดยมี เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปฏิญาณนิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 087 196 1976

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวพิมพ์พร เปรมหิรัญ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

พร้อม ๑ -

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/ ๕10 ง

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๑๔ พฤศจิกายน 2559

เรื่อง ขอเชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลนนทบุรี

เนื่องด้วย นางสาวพิมพ์พร เปรมศิริธร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1” โดยมี เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นางชนิษฐา พูลสวัสดิ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวพิมพ์พร เปรมศิริธร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

พิศมัย ๑.

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 087 196 1976

ที่ ศธ 0519.12/ ๖10๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๑๔ พฤศจิกายน 2559

เรื่อง ขอบเชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1

เนื่องด้วย นางสาวพิมพ์พร เปรมศิริชัย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1” โดยมี เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นางจรรุ จิตสุริยารักษ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวพิมพ์พร เปรมศิริชัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 087 196 1976

ที่ ศธ 0519.12/ ๒330

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๘ ธันวาคม 2559

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดปราสาท

เนื่องด้วย นางสาวพิมพ์พร เปรมศิริคุณ นิติระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1” โดยมี เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

ในการนี้ นิติขอความเห็นชอบเพื่อการวิจัย กับบุคลากรในสังกัดของท่าน (ครู และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้) ตอบแบบสอบถามในหัวข้อเรื่อง “การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1” เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ระหว่างเดือนธันวาคม 2559 ถึงเดือนมกราคม 2560 ทั้งนี้ นิติจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อนิติ โทรศัพท์ 087 196 1976

ที่ ศธ 0519.12/ ๒330

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๘ ธันวาคม 2559

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดปราสาท

เนื่องด้วย นางสาวพิมพ์พร เปรมศิริคุณ นิติระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1” โดยมี เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

ในการนี้ นิติขอความเห็นชอบเพื่อการวิจัย กับบุคลากรในสังกัดของท่าน (ครู และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้) ตอบแบบสอบถามในหัวข้อเรื่อง “การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1” เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ระหว่างเดือนธันวาคม 2559 ถึงเดือนมกราคม 2560 ทั้งนี้ นิติจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อนิติ โทรศัพท 087 196 1976

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวพิมพ์พร เปรมศิริ
วันเดือนปีเกิด	8 พฤษภาคม 2523
สถานที่เกิด	อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	93/268 หมู่ 4 ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	รับราชการ ตำแหน่ง ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี 1 หมู่ 3 ถนนประชาราษฎร์ ตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนหนองไผ่ อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์
พ.ศ. 2546	ระดับปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต (คบ.) สาขาการศึกษา โปรแกรมวิชาภาษาไทย จาก สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์
พ.ศ. 2560	ระดับปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ